

Część II
UCZNIOWIE CUDZOZIEMSCY
W POLSKIEJ SZKOLE

O języku polskim jako drugim

Termin *język polski jako drugi* w Polsce używany jest od niedawna. Według prof. Władysława Miodunki odnosi się go do nauczania języka polskiego w Polsce dzieci imigrantów i uciekinierów politycznych oraz dzieci należących do mniejszości narodowych, używających w środowisku rodzinnym języka innego niż polskiego. Mieszkając w Polsce, dzieci cudzoziemskie poznają nasz język poprzez funkcjonowanie w rzeczywistości polskiej (w tym także w szkole). Jest więc językiem drugim (po języku ojczystym), stanowiąc podstawowe narzędzie komunikacji, w przeciwieństwie do języka obcego przyswajanego jedynie na zajęciach lekcyjnych.

Bariera językowa stanowi podstawowy element blokujący prawidłowe funkcjonowanie ucznia cudzoziemskiego w szkole. Dlatego też bardzo ważną rolę placówek edukacyjnych jest stworzenie odpowiedniej atmosfery i warunków do nauczania języka polskiego, a także wszechstronnej edukacji i rozwoju dzieci z innych kręgów kulturowych. Koniecznym wydaje się więc podjęcie szeregu działań umożliwiających cudzoziemcom lepsze funkcjonowanie w międzykulturowym zespole. Ważne jest, by wspieranie tych uczniów odbywało się równocześnie na kilku płaszczyznach, m.in.:

- stworzenie warunków do nauki języka polskiego jako drugiego,
- pomoc w „odnalezieniu się” w nowym środowisku (m.in. przeciwdziałanie skutkom szoku kulturowego),
- integracja ze środowiskiem rówieśniczym (w tym. podejmowanie działań zmierzających do przeciwdziałania izolacji ucznia cudzoziemskiego w grupie rówieśniczej),
- wspieranie rodzin uczniów cudzoziemskich (pomoc w funkcjonowaniu w polskiej rzeczywistości).

Szkoły, w których znaleźli się uczniowie cudzoziemscy, borykają się z wieloma trudnościami, np. barierą językową, brakiem zbieżności oczekiwań edukacyjnych w kulturze polskiej i kulturach cudzoziemców, trudnymi relacjami z rodzicami z powodu funkcjonujących stereotypów, brakiem motywacji do nauki niektórych grup uczniów cudzoziemskich, brakiem wykwalifikowanej kadry do nauczania języka polskiego jako drugiego oraz niedostatecznym przygotowaniem merytorycznym nauczycieli uczących w

międzykulturowej klasie, brakiem podręczników i materiałów edukacyjnych (dla dzieci i młodzieży) do nauczania języka polskiego jako drugiego.

W celu wsparcia nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemskimi stworzono PAKIET EDUKACYJNY³³ *Ku wielokulturowej szkole w Polsce*, zawierający m.in. program nauczania języka polskiego jako drugiego na I, II i III etap edukacyjny (realizowany w ciągu jednego roku w wymiarze dwóch godzin tygodniowo). Głównym celem programu jest osiągnięcie przez uczniów cudzoziemców biegłości językowej na poziomie A2 wg Europejskiego systemu kształcenia językowego, zakładając, że język polski dzieci cudzoziemskie poznają nie tylko na zajęciach lekcyjnych lecz także funkcjonując w codziennej polskiej rzeczywistości. Do tego programu powstał plan dydaktyczny (wynikowy) dla nauczycieli uczących języka polskiego jako drugiego na III etapie edukacyjnym (gimnazjum), który zamieszczono w niniejszym Poradniku.

Wskazane jest, aby zajęcia z języka polskiego jako drugiego prowadzili nauczyciele posiadający odpowiednie kwalifikacje. W sytuacji, gdy w szkole brak takiego specjalisty (glottodydaktyka), lekcje powinna prowadzić osoba ucząca języka obcego (nie nauczyciel języka ojczystego), gdyż metodyka nauczania języka ojczystego zasadniczo różni się od metodyki nauczania języków obcych.

Ponadto nauczyciel uczący dzieci cudzoziemskie języka polskiego oprócz kompetencji językowej i dydaktycznej powinien posiadać kompetencję interakcyjną i dydaktyczną. Na kompetencję językową składa się znajomość nauczanego języka, a także kultury narodu, który się nim posługuje.

- Kompetencja dydaktyczna to umiejętność nauczania języka ze szczególnym uwzględnieniem metod dostosowanych do potrzeb ucznia.
- Kompetencja interakcyjna to umiejętność kontaktowania się z uczniem oparta na otwartości i życzliwości.
- Kompetencję pedagogiczną to zdolność organizowania procesu dydaktycznego.

Niezwykle istotne jest, aby nauczyciel języka polskiego jako drugiego w ramach zajęć przekazywał uczniom również wybrane treści z różnych przedmiotów (zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego) – nauczanie przedmiotowo-językowe (CLIL). Propozycje

³³ Anna Bernacka-Langier, Elżbieta Brzezińska, Stenia Doroszuk, Przemysław Gębał, Barbara Janik-Płocińska, Agnieszka Marcinkiewicz, Ewa Pawlic-Rafałowska, Jolanta Wasilewska-Łaszczuk, Małgorzata Zasuńska, *Ku wielokulturowej szkole w Polsce – Pakiet edukacyjny z programem nauczania języka polskiego jako drugiego dla I, II i III poziomu edukacyjnego*, Warszawa 2010.

wybranych zagadnień programowych z różnych przedmiotów uwzględniono w planie dydaktycznym zamieszczonym w niniejszym Poradniku.

Plan dydaktyczny (wynikowy) - język polski jako drugi

(III etap edukacyjny)

Dział tematyczny (wybrane zagadnienia)	Liczba godz.	Funkcje językowe, słownictwo	Zagadnienia gramatyczne	Wymagania edukacyjne		Zintegrowane kształcenie przedmiotowo- językowe (CLIL)
				podstawowe Uczeń:	ponadpodstawowe Uczeń:	
Komunikuję się	6	Komunikowanie potrzeb <i>Dobrze. Niedobrze! Nie chcę!</i> <i>Nie mogę! Pić. Chcę pić.</i> <i>Muszę pić. Proszę pić.</i> <i>Jeść. Chcę jeść. Muszę jeść.</i> <i>Proszę jeść. Chcę do</i> <i>toalety/WC. Muszę do</i> <i>toalety/WC. Daj. Masz. Weź.</i> Kontakty społeczne	alfabet polski; rzeczownik i przymiotnik w mianowniku; czasownik <i>być</i> w formie 1., 2., i 3. lp. i lm. czasu teraźniejszego; rodzaj gramatyczny; pluralia tantum (nożyczki, spodnie	SŁUCHANIE - rozumie proste komunikaty i polecenia reaguje na nie; - określa, o czym jest tekst. MÓWIENIE - tworzy krótkie komunikaty dotyczące swoich	MÓWIENIE - formułuje poprawne wypowiedzi, używając rzeczowników, przymiotników i zaimków osobowych w mianowniku; - posługuje się prostymi zdaniami	- wszystkie przedmioty szkolne: realia życia szkolnego, nazwy przedmiotów i prosta informacja, czego dotyczą. - wiedza o społeczeństwie:

	Nawiązanie kontaktu	okulary);	potrzeb;	pojedynczymi,	podstawowe
	<p><i>Proszę pani/pana...</i></p> <p><i>Czy mogę zapytać?</i></p> <p><i>Przepraszam, czy mogłaby pani...</i></p> <p><i>Przepraszam, czy mógłby pan...</i></p> <p>Przez telefon:</p> <p><i>Halo? Słucham.</i></p> <p><i>Dzień dobry, mówi ...</i></p> <p><i>Czy mogę prosić...</i></p> <p><i>Halo, kto mówi?</i></p> <p><i>Cześć, tu...</i></p> <p>Przedstawianie się/kogoś</p> <p><i>Mam na imię...</i></p> <p><i>Nazywam się...</i></p> <p><i>To jest moja siostra/mój brat.</i></p>	<p>rzeczowniki</p> <p>osobowe i</p> <p>nieosobowe;</p> <p>zaimki osobowe;</p> <p>liczebniki główne</p> <p>od 1 – 20; zdania</p> <p>pojedyncze; zdania</p> <p>zaprzeczone;</p> <p>zdania pytające.</p> <p>wymowa –</p> <p>wymowa głosek;</p> <p>akcent wyrazowy i</p> <p>zdaniowy.</p>	<p>- udziela</p> <p>odpowiedzi na</p> <p>proste pytania</p> <p>dotyczące własnej</p> <p>osoby i</p> <p>funkcjonowania w</p> <p>szkole;</p> <p>- nazywa wskazane</p> <p>osoby, przedmioty,</p> <p>rzeczy i określa ich</p> <p>cechy;</p> <p>- przedstawia</p> <p>siebie i innych</p> <p>imieniem i</p> <p>nazwiskiem</p> <p>- przedstawia się</p> <p>w rozmowie</p> <p>telefonicznej;</p> <p>- nazywa dni</p> <p>tygodnia;</p>	<p>zachowując</p> <p>prawidłowy szyk</p> <p>wyrazów.</p> <p>tworzy proste</p> <p>zdania</p> <p>zaprzeczone.</p>	<p>umiejętności życia</p> <p>w grupie, życie</p> <p>społeczne.</p>

		<p>Powitanie</p> <p><i>Cześć!</i></p> <p><i>Hej!</i></p> <p><i>Dzień dobry!</i></p> <p><i>Dobry wieczór!</i></p> <p>Pożegnanie</p> <p><i>Cześć!</i></p> <p><i>Na razie!</i></p> <p><i>Do jutra!</i></p> <p><i>Do widzenia!</i></p> <p><i>Do zobaczenia!</i></p> <p><i>Dobranoc!</i></p> <p>Podziękowanie</p> <p><i>Dzięki!</i></p> <p><i>Dziękuję bardzo.</i></p> <p>Przepraszanie</p> <p><i>Przepraszam.</i></p>		<p>- tworzy proste zdania pojedyncze, oznajmujące, pytające.</p>		
--	--	---	--	--	--	--

		<p>Przebieg rozmowy</p> <p>Rozpoczynanie/włączanie się do rozmowy</p> <p><i>Przepraszam, czy mogłabyś/mógłbyś mi powiedzieć...</i></p> <p><i>Mam pytanie...</i></p> <p><i>Nie rozumiem...</i></p> <p>Podtrzymywanie rozmowy</p> <p><i>Tak, tak...</i></p> <p><i>Tak, rozumiem.</i></p> <p><i>Oczywiście.</i></p> <p><i>Jasne.</i></p> <p><i>Co to znaczy...</i></p> <p><i>Jak to się wymawia...</i></p> <p><i>Wyjaśnij mi to...</i></p> <p><i>Proszę mi to wyjaśnić....</i></p>			
--	--	--	--	--	--

		<p>Kończenie rozmowy</p> <p><i>No to cześć.</i></p> <p><i>Do widzenia.</i></p> <p><i>Przepraszam, muszę już iść.</i></p> <p>Przekazywanie informacji</p> <p>Nazywanie, identyfikowanie</p> <p><i>Kto to jest? To mój tata/brat/ kolega; To moja mama/siostra/ koleżanka.</i></p> <p><i>Co to jest? Książka, płyta, telefon.</i></p> <p><i>Jak to się po polsku nazywa?</i></p> <p><i>Komputer ,długopis.</i></p> <p><i>Kim on/ona jest? Naszym dyrektorem. Naszą dyrektorką.</i></p> <p><i>Skąd ona/on pochodzi? Z Czechenii, z Wietnamu, z Polski, z Warszawy.</i></p>				
--	--	--	--	--	--	--

				<p>Nazywanie swoich uczuć, odczuć, emocji <i>Jest mi smutno.</i> <i>Nie chcę.</i> <i>Nie podoba mi się.</i> <i>Lubię.</i></p> <p>Komunikacja niewerbalna</p> <p>Mowa ciała: kontakt wzrokowy, mimika, zachowanie dystansu między rozmawiającymi osobami.</p> <p>Słownictwo związane z życiem szkoły</p> <p>nazwy przedmiotów nauczania; nazwy zajęć pozalekcyjnych, nazwy nauczycieli i</p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

<p>W szkole i w środowisku</p>	<p>10</p>	<p>pracowników szkoły; rozkład dnia, dni tygodnia. Kontakty społeczne Składanie życzeń <i>Wszystkiego najlepszego z okazji...</i> <i>Wesołych świąt...</i> <i>Sto lat!</i> Wyrażanie uznania <i>Piękny samochód.</i> <i>Super telefon.</i> <i>Dobry obiad.</i> <i>Smaczny deser.</i> <i>Fantastyczna gra.</i> Zapraszanie <i>Zapraszam Cię na urodziny</i></p>	<p>Rzeczownik i przymiotnik w bierniku; przyimki wprowadzające biernik, np. <i>o, na, pod, przed</i>; zaimki dzierżawcze, np. <i>mój, twój, nasz, wasz</i>; końcówki osobowe czasownika w czasie teraźniejszym, np. <i>mieć, czytać, powtarzać, oglądać, wysyłać</i>; rzeczownik i przymiotnik w dopełniaczu;</p>	<p>SŁUCHANIE - rozumie ogólny sens prostego tekstu (spreparowanego) dot. życia szkoły i środowiska; - rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi o charakterze informacyjnym związanych z życiem codziennym i szkolnym. CZYTANIE - rozumie ogólny</p>	<p>SŁUCHANIE - wybiera określone informacje ze słyszanego tekstu; - wyszukuje ogólne informacje w tekście (rozumienie selektywne). PISANIE - samodzielnie tworzy proste zdania i zapisuje je poprawnie.</p>	<p>- język polski: tworzenie wypowiedzi (próby tworzenia prostych wypowiedzi ustnych w oparciu o teksty preparowane, np. proste streszczenia lektur w całości lub streszczenia ich fragmentów). - wiedza o społeczeństwie podstawowe: umiejętności życia w grupie, życie</p>
---	-----------	--	---	---	--	---

	Przekazywanie informacji	przyimki	sens prostego tekstu dotyczącego życia codziennego (rozumienie selektywne);	społeczne.
	<p>Uzasadnianie</p> <p><i>Nie mogę pisać, bo...</i></p> <p><i>Nie mam pracy domowej, bo...</i></p> <p><i>Nie byłem w szkole, ponieważ...</i></p> <p>Relacjonowanie wypowiedzi własnych lub osób trzecich</p> <p><i>Mówiłam/łem, że...</i></p> <p><i>On powiedział, że...</i></p> <p><i>Słyszałem, że...</i></p> <p><i>Jest napisane, że...</i></p> <p>Obietnica, oferta</p> <p>Obiecywanie, zapewnianie, np.</p> <p><i>Obiecujesz? Tak/Obiecuję/</i></p>	<p>wprowadzające dopełniacz, np. z, <i>do, obok;</i></p> <p>liczebniki główne od 21; czasowniki pozostające w związku rządu z dopełniaczem, np. <i>potrzebować, znajdować się, szukać, używać, próbować;</i></p> <p>czasowniki ruchu, np. <i>iść/jechać do..., wyjeżdżać z...;</i></p> <p>przysłówki; rzeczownik i przymiotnik w miejscowniku;</p>	<p>tekstu dotyczącego życia codziennego (rozumienie selektywne);</p> <p>- czyta wyrazy i napisy o charakterze informacyjnym;</p> <p>MÓWIENIE</p> <p>- zadaje proste pytania dotyczące wypowiedzi o charakterze informacyjnym</p> <p>związane z życiem codziennym i szkolnym;</p> <p>- udziela odpowiedzi na</p>	<p>- geografia: umiejętność czytania mapy i posługiwania się nią; położenie i środowisko przyrodnicze Polski (wybrane informacje z preparowanych tekstów oraz map tematycznych).</p> <p>- biologia: różnorodność organizmów żywych (człowiek, zwierzęta, rośliny); ekologia</p>

							(wybrane zagadnienia). - chemia: powietrze, woda (wybrane zagadnienia).
<i>Nie obiecuje. ale...</i> <i>Słowo? Słowo! / Słowo daję!</i> <i>Pomogę ci / wam...</i> <i>Poradzisz sobie?</i> <i>Tak / Pewnie / Nie wiem / Nie</i> <i>Dobrze, zrobię to.</i> <i>Niestety, nie mogę tego</i> <i>zrobić / nie dam rady.</i> <i>Oferowanie zrobienia czegoś</i> <i>Pomóc ci? Tak / Tak, proszę /</i> <i>Nie, dziękuję.</i> <i>Czy mogę pomóc?</i> <i>Dziękuję / Dziękujemy, nie</i> <i>trzeba.</i> <i>Chcę wam pomóc. Prosimy.</i> <i>Pomóc ci / wam? Jeśli</i> <i>możesz ...</i>	przyimki wprowadzające miejscowniki, np. <i>o, w, na;</i> oboczności tematyczne; liczebniki porządkowe; czasowniki pozostające w związku rządu z miejscownikiem, np. <i>znajdować się,</i> <i>leżeć, mieszkać,</i> <i>urodzić się;</i> czas przeszły czasownika, aspekt czasownika; rodzaje czasownika w czasie przeszłym;	proste pytania dotyczące jego, życia codziennego i szkoły; - potrafi powiedzieć, kogo zaprosi na uroczystość; - określa, do kogo należy przedmiot; - podaje swój adres zamieszkania; - potrafi powiedzieć, z jakiego kraju pochodzi, gdzie był; - potrafi przedstawić się, podając narodowość;					

		<p>Zajmowanie stanowiska</p> <p>Wyrażanie opinii, przekonania, np. <i>Podoba ci się?</i> <i>Oczywiście/Nie/Wcale.</i> <i>Co o tym myślisz?/sądzisz?</i> <i>Myśle/sądzę, że...</i></p> <p>Przytakiwanie, aprobata, np. <i>Tak.</i> <i>Tak, tak.</i> <i>Oczywiście.</i> <i>Masz rację.</i> <i>Myśle, że tak.</i> <i>Zgadzam się z tobą.</i> <i>Jasne.</i></p> <p>Negacja, dezaprobata, np. <i>Nie.</i> <i>Nie, nie.</i></p>	<p>wymowa – wymowa głosek; akcent wyrazowy i zdaniowy;</p>	<p>- potrafi przedstawić innych, podając ich zawód lub określając relacje międzyludzkie; - nazywa przedmioty szkolne i czynności wykonywane przez uczniów w szkole; - nazywa pracowników szkoły.</p> <p>PISANIE</p> <p>- uzupełnia luki w tekście życzeń, pozdrowień, zaproszeń; - przepisuje proste</p>	
--	--	---	--	--	--

		<p><i>Niestety, nie!</i> <i>Na pewno nie!</i> <i>Nie masz racji.</i> <i>Nie zgadzam się.</i> <i>Nie, to nie ja...</i></p> <p>Zachęcanie do mówienia lub zaprzestania działania</p> <p>Proponowanie, przyjmowanie i odrzucanie propozycji <i>Idziemy na basen?</i> <i>Bardzo chętnie!//Dobrze!//Nie.</i> <i>Czy zjesz ciastko?</i> <i>Chętnie./Nie, dziękuję.</i></p> <p>Pojęcia ogólne</p> <p>Nazywanie cech, właściwości, stanów w</p>		<p>zдания ; - tworzy proste zdania z pomocą nauczyciela.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p><i>Gdzie mieszkasz?</i></p> <p><i>Na Bielanach/w ośrodku.</i></p> <p><i>Dokąd jedziesz na ferie?</i></p> <p><i>W góry/do rodziny.</i></p> <p><i>W której szkole się uczysz?</i></p> <p><i>W gimnazjum na Bielanach.</i></p> <p><i>Jak dojechać do kina?</i></p> <p><i>Tędy/Prosto/W prawo/ W lewo/ Przez ulicę/Przez skrzyżowanie.</i></p> <p>Wyrażanie relacji czasowych, np.</p> <p><i>Kiedy przyjechałeś do Warszawy?</i></p> <p><i>Wczoraj/ W czwartek/ W maju.</i></p> <p><i>Która godzina?</i></p> <p><i>8.00.</i></p> <p><i>O której przyjdiesz?</i></p> <p><i>12.15.</i></p> <p><i>Co dzisiaj robicie? Najpierw</i></p>		
--	--	--	--	--	--	--

			<p><i>byłem w szkole, potem u kolegi.</i></p>
			<p>Wyrażanie sposobu, np. <i>Jak się to pisze?</i> <i>Jak to się wymawia?</i> <i>Proszę mówić wolniej/głośniej.</i></p>
			<p>Wyrażanie możliwości, zdolności, np. <i>Czy rozumiesz to, co tu jest napisane?</i> <i>Tak/Nie wszystko/Nie rozumiem.</i> <i>Czy umiesz mówić po angielsku?</i> <i>Tak/Trochę/Nie.</i></p>
			<p>Wyrażanie konieczności, np. <i>Czy muszę przepisać to</i></p>

		<p><i>zdanie?</i> <i>Tak/Oczywiście.</i> <i>Kiedy trzeba to zrobić?</i> <i>Teraz/Zaraz/Dzisiaj/Jutro.</i></p> <p>Słownictwo związane ze szkołą, np. pomieszczenia szkolne, przybory szkolne, imprezy szkolne, zajęcia pozalekcyjne, określanie tematyki lekcji.</p> <p>Słownictwo związane ze środowiskiem, np. nazwy miesięcy, pór roku, opis miejsc (miejscowość, okolica), przyroda, ochrona</p>				
--	--	---	--	--	--	--

		<p>środowiska, krajobraz, pogoda, nazwy gatunków roślin i zwierząt.</p>				
<p>Ja i świat</p>	<p>9</p>	<p>Uczucia i nastroje</p> <p>Wyrażanie sympatii i antypatii, np.</p> <p><i>Lubisz mnie/go/ją/nas/ich?</i></p> <p><i>Tak/Tak, bardzo/Nie/Nie, wcale.</i></p> <p><i>Dlaczego go/ją</i></p> <p><i>lubisz?/Dlaczego go/ją nie lubisz? Lubię cię/Nie lubię cię, bo ...</i></p> <p>Wyrażanie radości, zadowolenia, smutku i niezadowolenia, np.</p> <p><i>Dostałam/łem piątkę!</i></p> <p><i>Gratulacje! Bravo! Super!</i></p>	<p>Rzeczownik i przymiotnik w narzędniku; przyimki wprowadzające narzędnik, np. z, <i>nad, pod, między</i>;</p> <p>Stopniowanie przymiotnika i przysłówka;</p> <p>Czasowniki będące w związku rządu z narzędnikiem, np. <i>interesować się, znajdować, podróżować,</i></p>	<p>SŁUCHANIE</p> <p>- rozumie ogólny sens prostego tekstu (spreparowanego) dotyczącego życia codziennego;</p> <p>- wyszukuje najważniejsze informacje ze słyszanego tekstu;</p> <p>- rozumie ogólny sens wypowiedzi dialogowej na temat życia codziennego i szkolnego.</p>	<p>MÓWIENIE</p> <p>- prosi o powtórzenie lub wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca;</p> <p>- potrafi prosto, krótko powiedzieć o prawach i obowiązkach cudzoziemca w polskim prawie.</p> <p>PISANIE</p> <p>- samodzielnie tworzy krótkie teksty o</p>	<p>- język polski: wyszukuje informacje w tekstach preparowanych na podstawie, np. lektur, artykułów, notatek prasowych;</p> <p>- w tekstach preparowanych rozpoznaje fakty i opinie; próby tworzenia prostych opowiadań i opisów przedmiotów.</p>

	<p><i>Dostałem złą ocenę/jedynkę</i> <i>To niedobre.</i> <i>Co tam w szkole?</i> <i>W porządku. Dobrze. Źle.</i> Wyrażanie upodobania, np. <i>Podoba ci się to? Tak,</i> <i>bardzo/Nie/Wcale.</i> <i>To jest bardzo</i> <i>ładne/piękne/wspaniałe.</i> <i>Lubisz to? Bardzo/ Tak,</i> <i>bardzo/Tak/Nie/ Nie lubię.</i> <i>Smakowało ci? Tak/ Bardzo/</i> <i>Nie, było niedobre.</i> <i>Ciekawy film? Tak/Świetny/</i> <i>Bardzo dobry/ Nie, nudny.</i> Wyrażanie rozczarowania, np. <i>Niestety, nie mogę ci w tym</i></p>	<p><i>lecieć</i>; czasownik <i>być</i> w 1., 2. i 3. os. lp. i l. mn.; zdania złożone współrzędnie; wymowa – wymowa głosek; akcent wyrazowy i zdaniowy.</p>	<p>CZYTANIE - rozumie ogólny sens prostego tekstu dotyczącego życia codziennego (rozumienie selektywne); - wyszukuje wskazane informacje w tekście; - podejmuje próbę określenia intencji nadawcy tekstu; - posługuje się słownikiem dwujęzycznym z pomocą nauczyciela.</p>	<p>charakterze użytkowym; - samodzielnie tworzy krótką wypowiedź o charakterze informacyjnym .</p>	<p>- historia: wyszukiwanie oraz porównywanie informacji pozyskanych ze spreparowanych tekstów o tematyce historycznej; sytuowanie wydarzeń w czasie (oś czasu). - wiedza o społeczeństwie: współczesne społeczeństwo polskie (preparowane)</p>
--	--	---	---	--	---

	<p><i>pomóc. Żatuje, szkoda.</i></p> <p>Słownictwo związane z zakupami i usługami</p> <p>Nazwy obiektów handlowych i usługowych, np. market, sklep spożywczy, galeria;</p> <p>Określenie charakteru usług potrzebnych w codziennym życiu;</p> <p>Słownictwo związane z dokonywaniem zakupów.</p> <p>Słownictwo związane z zagadnieniami dotyczącymi tożsamości i odrębności narodowej</p> <p>Nazwy świąt i uroczystości w kraju pochodzenia ucznia;</p>		<p>MÓWIENIE</p> <p>- potrafi przedstawić się, podając narodowość;</p> <p>- potrafi przedstawić innych, podając ich zawód lub określając relacje międzyludzkie;</p> <p>- uczestniczy w rozmowie, mówiąc o swoich upodobaniach;</p> <p>- zadaje pytania i udziela prostych odpowiedzi (podczas rozmowy);</p> <p>- formułuje prośby</p>	<p>teksty); naród i mniejszości narodowe (mniejszości narodowe w Polsce i ich prawa – teksty preparowane; historia, kultura obecna sytuacja mniejszości, np. do której należy uczeń cudzoziemiec).</p> <p>- geografia: umiejętność czytania mapy i posługiwania się nią; sąsiedzi Polski –</p>
--	---	--	---	--

	<p>Słownictwo opisujące tradycje, zwyczajaje, kuchnię w kraju pochodzenia ucznia</p> <p>Słownictwo dotyczące relacji między krajem ojczystym ucznia, a krajami europejskimi i światem</p> <p>np. odrębność kulturowa, oryginalność, wspólnota państw, tożsamość narodowa, Unia Europejska.</p>		<p>dotyczące zakupu; (prosi o towar, pyta o cenę);</p> <p>- wskazuje na mapie i nazywa kraje Unii Europejskiej;</p> <p>- określa swoją narodowość i dostrzega odrębność i oryginalność tradycji i kultury swojego narodu;</p> <p>PISANIE</p> <p>- tworzy krótkie teksty o charakterze użytkowym z pomocą</p>		<p>zróżnicowanie geograficzne; Europa – przyroda, gospodarka (wybrane zagadnienia – teksty preparowane).</p> <p>- biologia: ekologia (wybrane zagadnienia).</p>
--	---	--	---	--	---

				<p>nauczyciela; - tworzy krótką wypowiedź o charakterze informacyjnym z pomocą nauczyciela .</p>		
<p>W podróży</p>	<p>9</p>	<p>Słownictwo związane z podróżowaniem Komunikacja w podróży, np. <i>Jak dojechać do ...</i>, <i>Którędy dojechać do ...</i>, <i>Gdzie znajduje się ...</i> Środki komunikacji, np. <i>komunikacja lądowa</i>, <i>lotnicza</i>, <i>morska</i>. Sposoby płatności, np.</p>	<p>Rzeczownik i przymiotnik w celowniku; czasowniki pozostające w związku z rządu z celownikiem, np. <i>dawać</i>, <i>podarować</i>, <i>pomagać</i>, <i>opowiadać</i>,</p>	<p>SŁUCHANIE - rozumie ogólny sens prostego tekstu dotyczącego podróży; - wyszukuje wskazane informacje ze słyszanego tekstu o charakterze informacyjnym.</p>	<p>MÓWIENIE - wskazuje na planie obiekty i informuje o ich położeniu; - na mapie określenie miejsc względem innych. PISANIE - tworzy proste</p>	<p>- język polski: wyszukuje informacje w tekstach preparowanych na podstawie, np. lektur, artykułów, notatek prasowych; - w tekstach preparowanych</p>

	<p><i>zapłacić kartą , zapłacić gotówką.</i></p> <p>Słownictwo określające czas, np. <i>dzisiaj, jutro za dwa tygodnie, w przyszłym miesiącu</i></p> <p>Miejsca</p> <p>rodzaj, położenie (kierunki), np. <i>na północ/południe/wschód /zachód od... i wielkość państw, miast, np. ;male miasto, duże państwo, największy kontynent;</i></p> <p>instytucje użyteczności publicznej, zabytki, atrakcje turystyczne; warunki i poziom życia mieszkańców różnych państw.</p>	<p><i>przyglądać się;</i></p> <p>czas przeszły</p> <p>prosty i złożony czasownika;</p> <p>wymowa – wymowa głosek;</p> <p>akcent wyrazowy i zdaniowy.</p>	<p>CZYTANIE</p> <p>- rozumie treść tekstów o charakterze użytkowym (rozkład jazdy, jadłospis, ulotka, folder);</p> <p>- określa intencje nadawcy tekstu;</p> <p>- wyszukuje informacje szczegółowe w tekstach o charakterze użytkowym.</p> <p>MÓWIENIE</p> <p>- nazywa kierunki świata;</p>	<p>opisy (ludzi, zwierząt, miejsc);</p> <p>- pisać krótką wiadomość mailową;</p> <p>- krótko opisuje swoje plany na przyszłość.</p>	<p>rozpoznaje fakty i opinie; próby tworzenia prostych opisów miejsc;</p> <p>prosty opis zdarzeń z życia;</p> <p>próby tworzenia informacji, np. mailowych, sms, czat.</p> <p>- historia:</p> <p>porównywanie życia człowieka dzisiaj i dawniej (teksty spreparowane).</p> <p>- wiedza o społeczeństwie: środki masowego</p>
--	--	--	---	---	--

		<p>Słownictwo związane z planami podróży</p> <p><i>np. Chcę wyjechać do ... Najlepiej wypoczywam ... Marzę o podróży do ... Wyjadę do ...</i></p> <p>Jednostki miary, <i>np. kilometr, metr, procent, centymetr.</i></p>	<p>- nazywa środki transportu; - potrafi powiedzieć, jakimi środkami lokomocji podróżuje; - zadaje pytania o drogę; - udziela prostych odpowiedzi na pytania o drogę; - nazywa jednostki miary i wykorzystuje je, np. przy określaniu odległości; - określa położenie geograficzne miejsc zgodnie z kierunkami świata.</p>	<p>przekazu (wybrane zagadnienia). - geografia: wybrane regiony świata (wybrane zagadnienia – teksty spreparowane). - biologia: wybrane zagadnienia z ekologii (teksty spreparowane). - matematyka: jednostki miary.</p>
--	--	--	--	---

				<p>PISANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmuje próbę tworzenia prostych opisów, np. ludzi, miejsc, zwierząt; - podejmuje próbę zapisu wiadomości mailowo; - podejmuje próbę przedstawienia swoich planów, np. wakacyjnych. 		
<p>Dom, rodzina, praca</p>	<p>9</p>	<p>Słownictwo związane z miejscem zamieszkania</p> <p>Wyrazy określające miejscowość, dzielnicę, osiedle, np. <i>duże osiedle, niska zabudowa, wieżowce,</i></p>	<p>Intonacja zdania oznajmującego, pytającego i wykrzyknikowego; utrwalenie konstrukcji zdania z rzeczownikiem</p>	<p>SŁUCHANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie ogólny sens prostego tekstu dotyczącego domu, rodziny, pracy; - wyszukuje 	<p>PISANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzy spójną kilkuzdaniową wypowiedź o charakterze informacyjnym (krótki list). 	<p>- język polski: wyszukuje informacje w tekstach preparowanych na podstawie, np. lektur, artykułów,</p>

	<p><i>blok</i>; dom, mieszkanie i jego pomieszczenia np. <i>kuchnia, sypialnia, łazienka, salon</i> oraz umeblowanie, np. <i>stół, kanapa, fotel, łóżko, krzesło</i>; nazwy sprzętów i określenie ich funkcji, np. <i>lodówka, pralka</i>.</p> <p>Słownictwo nazywające zawody, czynności zawodowe i miejsca pracy</p> <p>Np. <i>mechanik, nauczyciel, lekarz</i>; <i>Nauczanie dzieci, naprawianie samochodów, sprzedawanie towarów, leczenie ludzi; naprawić pralkę, upiec ciasto; warsztat samochodowy,</i></p>	<p>w bierniku i dopełniaczu; rozwijanie zdań pojedynczych; wymowa – wymowa głosek; akcent wyrazowy i zdaniowy.</p>	<p>najważniejsze informacje ze słyszanego tekstu o charakterze informacyjnym; - rozumie ogólny sens wypowiedzi dialogowej na temat życia rodzinnego; - wyszukuje wskazane informacje z fragmentów dialogów tematycznych i intencjonalnych. CZYTANIE - wyszukuje wskazane</p>	<p>notatek prasowych; - w tekstach preparowanych rozpoznaje fakty i opinie; próby tworenia prostych opisów miejsc; prostych opisów zdarzeń z życia; próby tworzenia informacji, np. mailowych, sms, czat; podejmowanie prób stosowania formuł grzecznościowych. - historia: poznawanie</p>
--	--	---	---	--

				informacje (w tym szczegółowe) w tekście		dawnych
<i>sklep, fabryka, szpital.</i>				informacyjnym lub użytkowym.		cywilizacji (teksty spreparowane).
Słownictwo związane z okresem życia, np.				MÓWIENIE		- wiedza o społeczeństwie: współczesne społeczeństwo polskie – przykłady grup zawodowych (teksty spreparowane, tablice tematyczne).
<i>Dzieciństwo, młodość, wiek dojrzały, starość.</i>				- uczestniczy w rozmowie na temat domu i rodziny, zadając pytania i udzielając odpowiedzi;		
Słownictwo związane z rodziną				- stara się stosować zasady etykiety językowej.		
Nazwy członków rodziny, np. <i>matka, ojciec, siostra, brat, babcia, dziadek, kuzyn.</i>				PISANIE		- biologia: zdrowie człowieka (wybrane zagadnienia, np. odżywianie).
Zajęcia członków rodziny, np. <i>Prowadzić dom, przygotowywać posiłki, sprzątać mieszkanie, opiekować się dziećmi, pracować zawodowo.</i>				wypowiedź o		

		<p>Określenie norm i systemu wartości (etyka, wiara, religia), np. <i>Najważniejsze w mojej rodzinie jest...; Głową rodziny jest...; Szanujemy..., Wierzymy, ze.... Dzieci muszą... Nie wolno nam...</i></p> <p>Rytuály rodzinne i społeczne, np. <i>wizyty składa się..., goście przyjmowani są... gościa obowiązuje ubiór (jaki?)..., Goście powinni (jak się zachowywać)...</i></p> <p>Rytuály jedzenia i picia</p> <p>Pory posiłków, np. <i>przy stole należy...; podstawą naszych posiłków jest (sa)...</i></p>		<p>charakterze informacyjnym (krótki list) z pomocą nauczyciela.</p>		<p>- chemia: substancje i ich właściwości (wybrane zagadnienia – teksty spreparowane).</p>
--	--	--	--	--	--	--

		<p>Tematy rozmów</p> <p>Np. <i>Młodzież rozmawia o</i> <i>Dorośli rozmawiają o</i> <i>Nie rozmawia się o ...</i> <i>Nie wypada rozmawiać o ...</i></p> <p>Konwencje zachowań, np. <i>W czasie ceremonii religijnych ludzie ...</i> <i>Podczas świąt rodzina ...</i> <i>Uroczystości państwowe obchodzone są ...</i></p>				
<p>Zainteresowania</p>	<p>7</p>	<p>Słownictwo związane z zainteresowaniami</p> <p><i>Np. interesuję się ..., lubię...,</i></p>	<p>Liczebniki porządkowe; utrwalenie konstrukcji z</p>	<p>SLUCHANIE - rozumie ogólny sens prostego tekstu dotyczącego</p>		<p>język polski: samodzielne docieranie do informacji</p>

		<p><i>Wspólnie z koleżankami/kolegami ...</i> <i>mój kolega/moja koleżanka</i> <i>pasjonuje się ...</i>, <i>moje hobby</i> <i>to</i>, <i>W wolnym czasie</i> <i>najczęściej ...</i>, <i>Moją ulubioną</i> <i>rozrywką jest ...</i>, <i>Moimi</i> <i>ulubionymi dyscyplinami</i> <i>sportu są ...</i></p> <p>Słownictwo związane ze sportem</p> <p>Nazwy dyscyplin sportowych, np. <i>piłka nożna</i>, <i>lekkoatletyka</i>, <i>siatkówka</i>, <i>koszykówka</i>, <i>piłka ręczna</i>, <i>hokej</i>, <i>boks</i>, <i>judo</i>, <i>łyżwanie</i>, <i>skok w dal</i>, <i>biegi</i>.</p>	<p>narzędzikiem, typu <i>interesować się (czym?) ...</i>; konstrukcja zdania z orzeczeniem imiennym, np. <i>jestem sportowcem</i>; wymowa – wymowa głosek; akcent wyrazowy i zdaniowy.</p>	<p>zainteresowań i hobby; - rozumie sens wypowiedzi dialogowej dotyczącej pasji; CZYTANIE - wyszukuje informacje w prostych tekstach (listy, kartki, teksty o charakterze użytkowym i informacyjnym, krótkie, proste opowiadanie o sobie, wycieczce, rodzinie); MÓWIENIE</p>	<p>(dotyczących własnych zainteresowań); podejmowanie prób nazwania cech postaci literackiej lub rzeczywistej na podstawie spreparowanego tekstu. - historia: wybór informacji z tekstów dot. osiągnięć cywilizacyjnych antyku (teksty spreparowane). - wiedza o</p>
--	--	--	---	---	--

		<p>Nazwy imprez sportowych, np. <i>olimpiada, igrzyska sportowe, mistrzostwa świata, mistrzostwa Europy, turnieje.</i></p> <p>Nazwy obiektów sportowych, np. <i>stadion, bieżnia, boisko, hala sportowa, pływalnia, siłownia.</i></p> <p>Nazwy klubów sportowych, np. <i>Legia Warszawa, Wisła Kraków</i></p> <p>Czasowniki wskazujące na czynności związane z uprawianiem sportu, np. <i>pływać, biegać, skakać, ćwiczyć, trenować.</i></p>		<p>- uczestniczy czynnie w rozmowach (pyta i odpowiada) na różne tematy, starając się stosować zasady etykiety językowej (pan, pani);</p> <p>- potrafi powiedzieć, czym się interesuje;</p> <p>- próbuje uzasadnić swoje zainteresowania;</p> <p>- nazywa wybrane dyscypliny sportowe;</p> <p>- potrafi w prosty sposób powiedzieć o sytuacji</p>		<p>społeczeństwie: Państwo i władza demokratyczna - wybrane zagadnienia (teksty spreparowane).</p> <p>- biologia: drowie człowieka – wybrane zagadnienia (teksty spreparowane).</p>
--	--	--	--	---	--	---

		<p>Czasowniki związane z rozkładem dnia, <i>np. wstaję, rozpoczynam, idę, dojeżdżam, wracam, przebywam, uczęszczam, jadę, kończę (zajęcia), planuję.</i></p> <p>Słownictwo związane z określeniem czasu, <i>np. rano, przed południem, popołudniu, wieczorem, w nocy, o 8.00, na 14.00, w godzinach wieczornych, późnym wieczorem, między 19.00 a 20.00</i></p>		<p>przedstawionej na ilustracji; - krótko relacjonuje przebieg swojego dnia; - odpowiada na pytania jak spędza wolny czas; - korzysta z słownika dwujęzycznego.</p> <p>PISANIE - pisze z pamięci i ze słuchu; - uzupełnia teksty narracyjne zdaniami uzupełniającymi (np. zdanie</p>	
--	--	---	--	--	--

				wprowadzające, kończące, dialog) - tworzy proste teksty z pomocą nauczyciela; - samodzielnie tworzy proste teksty narracyjne w oparciu o szczegółową instrukcję nauczyciela; - tworzy dialog na temat zainteresowań.				
Człowiek	10	Słownictwo nazywające części ciała i cechy wyglądu, <i>np. głowa, szyja, bark, ramię, przedramię; wysoki, niski, blondyn, brunet.</i>	Stopniowanie przymiotników i przysłówek; utrwalenie konstrukcji zdania z rzeczownikiem	SŁUCHANIE - rozumie sens prostych tekstów ; - wybiera informacje z tekstów o	MÓWIENIE - stosuje strategie kompensacyjne (np. opis, zastąpienie innym wyrazem) w	- język polski: porządkowanie wydarzeń dot. treści wybranych lektur szkolnych na podstawie		

	<p><i>kolacja.</i></p> <p>Przygotowywanie posiłków, np. <i>usmażyć jajecznicę,</i> <i>ugotować zupę, przygotować</i> <i>deser, zrobić kanapkę, upiec</i> <i>ciasto.</i></p> <p>Zamawianie posiłków, np. <i>Proszę pizzę. Chciałbym</i> <i>zamówić zapiekankę.</i></p> <p>Słownictwo związane ze zdrowiem człowieka, samopoczuciem, dolegliwościami, chorobami,</p> <p><i>Boli mnie głowa, brzuch,</i> <i>noga; Jest mi niedobrze; Jest</i></p>		<p>ramach</p> <p>poszczególnych przedmiotów (tekst spreparowany);</p> <p>- wyszukuje wskazane informacje w powyższych tekstach;</p> <p>- podejmuje próbę porządkowania informacji;</p> <p>- korzysta z słownika dwujęzycznego.</p> <p>MÓWIENIE</p> <p>- wymienia nazwy części ciała człowieka;</p> <p>- nazywa części</p>		<p>(teksty spreparowane);</p> <p>wskazywanie podobieństw i różnic kulturowych.</p> <p>- biologia:</p> <p>Wybrane zagadnienia związane z budową i funkcjonowaniem organizmu człowieka (teksty spreparowane).</p> <p>- fizyka:</p> <p>energia – wybrane zagadnienia (teksty</p>
--	---	--	--	--	---

		<p><i>mi słabo; Nie mogę ruszać ręką/nogą.</i></p> <p>Słownictwo związane z okolicznościami zachorowania/wypadku,</p> <p><i>np. Upadłem podczas biegu, nie mogę chodzić.; Zderzyłem się z kolegą, boli mnie głowa.</i></p> <p>Słownictwo nazywające polskie potrawy i tradycje z nimi związane,</p> <p><i>np. rosół, kotlet schabowy, gołąbki, bigos; kapusta wigilijna, karp smażony (w galarecie), Wigilia, kolacja wigilijna, śniadanie wielkanocne, obiad świąteczny.</i></p>		<p>garderoby;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia ubiór; - nazywa wskazane produkty składające się na pożywienie człowieka; - umie w prosty sposób komunikować się w sprawie swojego samopoczucia. <p>PISANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - pisze z pamięci i ze słuchu; - uzupełnia teksty narracyjne zdaniami uzupełniającymi (np. zdanie 	<p>spreparowane).</p>
--	--	---	--	--	-----------------------

		<p>Słownictwo związane z rodziną, <i>np. wielopokoleniowa, w mieście, na wsi, przodkowie.</i></p> <p>Stosunek do rodziców, <i>np. okazać szacunek; być posłusznym rodzicom;</i></p> <p>konflikty między pokoleniami, <i>np. sprzeciwić się rodzicom, brak szacunku dla tradycji;</i></p> <p>pleć, tradycyjne pojmowanie ról kobiecych i męskich, <i>np. okazywać szacunek kobietom, rolę mężczyzny jest...; głową rodziny jest...; partnerstwo w małżeństwie.</i></p>		<p>wprowadzające, kończące, dialog)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzy proste teksty z pomocą nauczyciela; - samodzielnie tworzy proste teksty narracyjne w oparciu o szczegółową instrukcję nauczyciela; - tworzy dialog na temat ubioru. - uzupełnia tekst opisu; - tworzy opis wyglądu człowieka; - posługuje się słownikiem 	
--	--	---	--	--	--

		<p>Porównywanie, np. <i>jak to jest w twoim/waszym kraju. Podobnie/Tak samo jak u was/ Inaczej niż u was.</i></p>		dwujęzycznym;		
<p>Kultura, nauka i technika</p>	<p>5</p>	<p>Dziedziny kultury, np. <i>plastyka, muzyka, film, literatura.</i></p> <p>Obiekty kultury, np. <i>kino, teatr, muzeum.</i></p> <p>Zawody związane z kulturą, np. <i>pisarz, malarz, rzeźbiarz, muzyk, aktor.</i></p> <p>Słownictwo określające wybraną (ulubioną) dziedzinę sztuki i artystę ją</p>	<p>utrwalenie konstrukcji zdania z rzeczownikiem w dopełniaczu i celowniku; stosowanie czasowników dokonanych i niedokonanych; wymowa – wymowa głosek; akcent wyrazowy i zdaniowy.</p>	<p>SŁUCHANIE - rozumie ogólny sens wypowiedzi dotyczącej wybranej dziedziny kultury; - wybiera wskazane informacje ze słyszanego tekstu; - rozumie tekst wypowiedzi dialogowej dotyczącej</p>	<p>CZYTANIE - porządkuje informacje z prostego tekstu dotyczącego wydarzeń kulturalnych. PISANIE - samodzielnie tworzy krótki tekst o charakterze informacyjno-oceniającym.</p>	<p>- język polski: podejmowanie prób oceny bohatera literackiego (teksty spreparowane) lub filmowego. - edukacja artystyczna i kulturalna: wybrane zagadnienia</p>

	<p>uprawiającego, np. <i>muzyka pop, techno, folk, piosenkarz rapowy.</i></p> <p>Słownictwo związane z kulturą dnia codziennego</p> <p><i>Zwroty grzecznościowe adekwatne do sytuacji, np. proszę, dziękuję, przepraszam, proszę, podaj mi; czy mogłaby pani mi podać.; czy państwo przyjdą na uroczystość? Dziękuję, bardzo mi smakowało.</i></p> <p>Słownictwo związane z rozwojem nauki i korzystaniem z podstawowych urządzeń technicznych,</p>		<p>uczestnictwa w wydarzeniu kulturalnym.</p> <p>CZYTANIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie ogólny sens prostego tekstu dotyczącego wybranej dziedziny kultury; - wyszukuje wybrane informacje w powyższym tekście; - korzysta z różnych źródeł informacji (np., encyklopedii, mediów, prostych instrukcji obsługi). 	<p>dotyczące, np. muzyki, plastyki (teksty spreparowane, plansze, prezentacje multimedialne, albumy).</p>
--	--	--	---	---

		<p><i>np. telefon komórkowy, komputer, MP3, MP4.</i></p> <p><i>Czasowniki: włączyć, odebrać (telefon) mailować, zalogować się sformatować, wydrukować, korzystać z Internetu.</i></p>	<p>MÓWIENIE</p> <p>- aktywnie uczestniczy w rozmowie</p> <p>(odpowiada, zadaje pytania, podejmuje próbę uzasadnienia swojego zdania, podejmuje próbę oceny wydarzeń kulturalnych, np. filmu, wystawy);</p> <p>PISANIE</p> <p>- pisze z pamięci i ze słuchu;</p> <p>- uzupełnia teksty zdaniami (np. zdanie wprowadzające, kończące, dialog)</p>		
--	--	---	---	--	--

			- uzupełnia tekst informacyjny wyrazami oceniającymi; - tworzy prosty tekst informacyjno-oceniający z pomocą nauczyciela lub w oparciu szczegółową instrukcję nauczyciela.			
--	--	--	---	--	--	--

Jak oceniać? - ocena i informacja zwrotna

Uczeń cudzoziemiec to uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Należy więc dostosować wymagania do jego możliwości, stwarzając mu warunki do edukacji i rozwoju. Zatem niezbędne jest stworzenie narzędzi, które pozwolą zbadać poziom wiedzy i zdobytych umiejętności, uwzględniających stopień znajomości języka polskiego (nawet w minimalnym zakresie) przez ucznia cudzoziemskiego.

Aby ocenianie stanowiło rzetelną informację o postępach ucznia i pełniło funkcję motywującą do nauki, niezbędne jest spełnienie następujących warunków:

- Ustalenie wymagań edukacyjnych z każdego przedmiotu dostosowanych do stopnia znajomości przez ucznia języka polskiego.
- Ścisła współpraca nauczycieli „przedmiotowców” i nauczyciela języka polskiego jako drugiego uczących ucznia cudzoziemskiego (wymiana informacji nt. skutecznych form i metod pracy, postępach).
- Stworzenie odpowiedniej atmosfery w klasie międzykulturowej sprzyjającej tolerancji i zrozumieniu specjalnych potrzeb ucznia cudzoziemca .
- Stosowanie różnorodnych narzędzi służących sprawdzaniu wiedzy i umiejętności dostosowanych do poziomu opanowania języka polskiego (np. testy wyboru, grafy, wykresy, mapy).
- Stosowanie języka instrukcji przy formułowaniu zadań (krótkie, proste, jasne komunikaty typu: *narysuj, przeczytaj, wybierz, dopasuj* – nie należy stosować rozbudowanych poleceń o charakterze wyjaśniającym. Wszelkie wyjaśnienia muszą być poparte obrazem, tj. rysunkiem, zdjęciem itp.)
- Ustalenie wymagań odnoszących się tylko do tych wiadomości i umiejętności, które uczeń nabył w oparciu o teksty spreparowane (przez nauczyciela na potrzeby ucznia cudzoziemskiego) lub uczestnicząc w innych formach aktywności uczniowskiej (np. praca w zespole, udział w projekcie).

- Uwzględnienie w ocenie zaangażowania w pracę, podejmowania prób rozwiązania zadania, problemu. (Nigdy na tym etapie nie należy oceniać strony językowej- dopuszczamy błędy gramatyczne, składniowe, ortograficzne – najważniejsza jest komunikacja, czyli zaakceptowanie każdej informacji świadczącej o zrozumieniu przez ucznia tematu, problemu).
- Stosowanie oddzielnych kryteriów oceny prac ucznia cudzoziemskiego.
- Uwzględnienie w kryteriach oceniania postępów ucznia (wartość dodana). Powinno to ujawnić się w ocenie.

Uwaga!

Tylko stosowanie odrębnych kryteriów i narzędzi służących ocenianiu umożliwi uczniowi cudzoziemcowi (szczególnie temu, który rozpoczyna edukację w polskiej szkole bez znajomości języka polskiego) otrzymywanie ocen powyżej oceny dopuszczającej. Należy unikać stawiania demotywujących ocen niedostatecznych i zawsze stwarzać warunki do poprawy oceny.

- Badanie przyczyn niepowodzeń szkolnych ucznia cudzoziemca (czy bariera językowa nie spowodowała utraty motywacji i w konsekwencji niepowodzeń).
- Uwzględnienie warunków bytowych ucznia w przypadku powtarzających się nieprzygotowań do zajęć.
- Nieuwzględnianie umiejętności językowych ucznia w kryteriach przedmiotowego oceniania w pierwszym roku nauki w polskiej szkole.
Ważne jest natomiast, by monitorować proces ich kształcenia i przekazywać uczniowi informacje (w formie informacji zwrotnej) uwzględniające: *jakie postępy uczeń zrobił, co umie, nad czym powinien popracować i w jaki sposób.*
- Ocenianie ucznia cudzoziemca na lekcjach języka polskiego odbywa się podobnie jak na innych przedmiotach.

Należy:

- na podstawie materiałów programowych przygotowywać krótkie, jasne i proste streszczenia lektur i innych tekstów (dostosowanych do poziomu znajomości języka polskiego przez ucznia);

- gramatykę traktować tylko funkcjonalnie;

- zaakceptować każdą prawidłową odpowiedź ucznia (nawet jednowyrazową, czy błędną gramatycznie);

- w wypowiedziach pisemnych oceniać komunikacyjność (akceptujemy wypowiedzi z błędami językowymi);

- rozwijać sprawność mówienia i pisania (niezbędna współpraca z nauczycielem języka polskiego jako drugiego; ćwiczenia w pisaniu mogą dotyczyć przepisywania i uzupełniania krótkich tekstów; samodzielnie uczeń może napisać niektóre formy użytkowe lub prosty tekst narracyjny, jeśli te formy były wprowadzone na języku polskim jako drugim);

- oceniać takie umiejętności jak: czytanie ze zrozumieniem (tylko teksty spreparowane), wyszukiwanie informacji, ogólne rozumienie tematyki i problematyki lektur; elementy charakterystyki i oceny postaci (na podstawie tekstów preparowanych) i inne dostosowane do możliwości ucznia (ze szczególnym uwzględnieniem stopnia opanowania języka polskiego);

- należy stosować język instrukcji – krótkie, proste, jasne komunikaty oraz krótkie pytania (np. Kto jest bohaterem? Co robi bohater? Jaki jest bohater?);

- umożliwić korzystanie podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego.

Nie należy:

- wymagać czytania tekstów zapisanych w podstawie programowej, czytania i interpretacji utworów lirycznych;
- oceniać umiejętności gramatycznych;
- wymagać pisania dłuższych form wypowiedzi.

Uwaga!

Sprawdzanie osiągnięć ucznia cudzoziemca nie odnosimy w żaden sposób do egzaminów zewnętrznych, egzaminów próbnych oraz testów budowanych na wzór tychże.

Jak pracować z uczniem cudzoziemskim w międzykulturowej klasie?

Praca w klasie międzykulturowej, zwłaszcza w takiej, w której znajdują się uczniowie cudzoziemcy nieznający języka polskiego, stanowi dla nauczyciela niewątpliwie wyzwanie, może też być źródłem satysfakcji i zadowolenia z odniesionego sukcesu. Aby mówić o obustronnym sukcesie, nauczyciele powinni uwzględnić w swojej pracy poniższe wskazówki.

- Współpraca zespołu nauczycieli pracujących w klasie wielokulturowej oraz nauczyciela języka polskiego jako drugiego (np. przygotowanie słownictwa niezbędnego do zrozumienia konkretnego tematu z dowolnego przedmiotu, konsultacje dot. formułowania zadań i poleceń; informacja na temat zakresu stopnia opanowania języka polskiego).
- Ustalenie przez nauczyciela „przedmiotowca” wymagań koniecznych dla ucznia cudzoziemca do każdej lekcji.
- Stosowanie języka instrukcji w komunikacji z uczniem cudzoziemcem (posługiwanie się krótkimi jasnymi komunikatami (np. przeczytaj tekst, podkreśl..., ułóż..., narysuj...)).
- Konsekwentne stosowanie tekstów preparowanych, tzn. specjalnie przygotowanych dla ucznia cudzoziemca na bazie tekstów, np. z podręcznika, lektur - zapisanych w bardzo prosty zrozumiały dla ucznia sposób (proste, jasne słownictwo, stosowanie zdań pojedynczych, prostych, współrzędnie złożonych, pozbawionych wszelkich językowych środków stylistycznych, szczególnie metafor).
- Stosowanie bogatego materiału ikonograficznego (zdjęcia, ilustracje, mapy, wykresy, schematy) przy wyjaśnianiu zagadnień tematycznych.
- Włączanie ucznia cudzoziemca w pracę zespołową i traktowanie go jak pełnoprawnego uczestnika zajęć.

- Przygotowywanie dla ucznia cudzoziemca instrukcji do zadań w sposób krótki, jasny i prosty.
- Umożliwianie uczniowi cudzoziemcowi wykazania się wiedzą i umiejętnościami z danego tematu poprzez dobór odpowiednich rodzajów zadań (np. układanka, zapis graficzny, test wyboru, wykonanie doświadczenia, wykorzystanie materiałów wizualnych).
- Formułowanie pytań skierowanych do ucznia cudzoziemca w sposób jasny, krótki oraz dostosowany do poziomu znajomości języka polskiego (tak, aby uczeń odpowiadając na nie, miał poczucie sukcesu).
- Akceptowanie każdej formy wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia (np. pojedyncze wyrazy, mowa ciała, gesty, rysunek).
- Włączanie ucznia cudzoziemca do pracy w grupie i dostosowywanie instrukcji do jego językowych umiejętności (bariera językowa może blokować wykazanie się wiadomościami i umiejętnościami).
- Udzielanie uczniowi cudzoziemcowi informacji zwrotnej podczas lekcji (pochwała za każdy, nawet drobny sukces).
- Monitorowanie pracy ucznia podczas lekcji.
- Dostosowanie stopnia trudności pracy domowej do umiejętności językowych ucznia cudzoziemskiego (jasne, proste polecenia; dopuszczanie nawet bardzo krótkich odpowiedzi, pamiętając, że umiejętność pisania należy do najtrudniejszych umiejętności językowych).

Uwaga!

Powyższe wskazówki zostały uwzględnione w załączonych przykładowych scenariuszach lekcji języka polskiego jako drugiego, języka polskiego, języka angielskiego, historii i biologii.

Scenariusze lekcji przedmiotowych

Barbara Janik-Płocińska Ewa Pawlic-Rafałowska

Scenariusz lekcji języka polskiego jako drugiego

Czas:45 min.

Temat modułu	Zainteresowania
Temat lekcji	Sport w życiu człowieka
Uczniowie	III etap edukacyjny
Umiejętności	Zintegrowane (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie)
Treści	<ul style="list-style-type: none">• Słownictwo – nazwy dyscyplin sportowych: biegi, gimnastyka, siatkówka, piłka nożna, pływanie, koszykówka• Struktury językowe – rzeczownik i przymiotnik w miejscowniku; przyimki wprowadzające miejscownik: o, w, na; czasowniki pozostające w związku rządu z miejscownikiem, np. marzyć o..., odbywać się w...; liczebniki porządkowe.
Cele	Po lekcji uczeń: <ul style="list-style-type: none">• odpowiada na pytania dotyczące początków olimpiady sportowej (CLIL),• wskazuje na mapie Grecję i Europę,• potrafi powiedzieć i napisać nazwy dyscyplin sportowych: biegi, gimnastyka, siatkówka, piłka nożna, pływanie, koszykówka;• umie opowiedzieć o swoich zainteresowaniach sportowych;• prawidłowo używa konstrukcji rzeczownika z przymiotnikiem w miejscowniku.
Materialy	<ul style="list-style-type: none">• karty obrazkowe ilustrujące dyscypliny sportowe: biegi, gimnastyka, siatkówka, piłka nożna, pływanie, koszykówka;• karty obrazkowe ilustrujące nowe słownictwo: skok w dal, rzut oszczepem, rzut dyskiem, zapasy, konkurencje sportowe, lekkoatletyka, żeglarstwo, kajakarstwo, medal olimpijski.

	<ul style="list-style-type: none"> • magnesy.
Źródła	<i>Olimpiady sportowe</i> – tekst spreparowany
Rozgrzewka	<p>(5 min):</p> <p>Nauczyciel układa na stoliku odwrócone karty obrazkowe z poznanymi wcześniej dyscyplinami sportu. Uczeń wybiera kartę i nazywa dyscyplinę sportową. Nauczyciel zwraca uwagę na prawidłową wymowę wyrazów. W przypadku grupy kilkuosobowej ćwiczenie to może mieć charakter gry.</p> <p>Utrwalenie konstrukcji z biernikiem <i>Lubię, np. piłkę nożną;</i> oraz konstrukcji z dopełniaczem, np. <i>Nie lubię siatkówki.</i></p>
Prezentacja	<p>(5 min):</p> <p>Rozumienie tekstu pisanego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przed przeczytaniem tekstu przez uczniów nauczyciel wyjaśnia zadania, które uczniowie wykonają po zapoznaniu się z tekstem. • Uczniowie czytają tekst <i>Olimpiady sportowe</i> (Załącznik 1)
Ćwiczenia utrwalające (umiejętności)	<p>Ćwiczenia 1- 4. (10 min.)</p> <p>Uczniowie wykonują ćwiczenie sprawdzające stopień zrozumienia treści opowiadania – rozumienie globalne, selektywne i szczegółowe (Załącznik 2).</p> <p>Ćwiczenie 5 - 6. (5 min.)</p> <p>Uczniowie uzupełniają tekst, wpisując wskazane wyrazy w odpowiedniej formie - ćwiczenie utrwalające stosowanie wyrazów w miejscowniku. (Załącznik 3)</p> <p>Ćwiczenie 7. (5 min.)</p> <p>Nauczyciel rozkłada przed uczniami karty obrazkowe ilustrujące nowe słownictwo związane ze sportem i głośno wypowiada nazwę dyscyplin i innych wyrazów związanych z tym tematem. Uczeń (uczniowie) głośno powtarzają za nauczycielem nowe wyrazy (kilkakrotnie).</p>

Ewaluacja	<p>Ćwiczenie 8. (10 min)</p> <p>Uczniowie tworzą dialog (ustnie) na temat swoich zainteresowań sportowych (Jaką dyscyplinę lubi najbardziej? Czy i co trenuje? Dlaczego lubi sport? Czy uczestniczy w wydarzeniach sportowych?) Uwaga! W przypadku pracy z jednym uczniem dialog z nim prowadzi nauczyciel</p>
Kontynuacja/ praca domowa	<p>Praca domowa: (5 min.)</p> <p>Nauczyciel prosi, aby uczniowie wyszukali, np. w Internecie informacji na temat współczesnych olimpiad. Na podstawie tego materiału uczeń tworzy tekst paralelny (zakres i sposób zapisu zależy od stopnia opanowania języka polskiego przez ucznia)</p>

Załącznik 1

Olimpiady sportowe

Olimpiady sportowe odbywały się co cztery lata w greckiej Olimpii. Pierwsze zorganizowano ku czci boga Zeusa. W tym czasie państwa greckie nie prowadziły wojen. Wszyscy mieszkańcy wyruszali oglądać zawody sportowe. Najpierw sportowcy przysięgali uczciwie walczyć. W olimpiadach brali udział tylko mężczyźni. Rywalizowali w biegach krótkich i długich, skoku w dal, rzucie oszczepem, rzucie dyskiem oraz w zapasach. Te konkurencje to lekkoatletyka.

Dzisiaj olimpiady odbywają się co cztery lata w innym kraju. Sportowcy walczą o medale w lekkoatletyce oraz gimnastyce, siatkówce, żeglarstwie, kajakarstwie, piłce nożnej, pływaniu, koszykówce.

Każdy sportowiec marzy o złotym medalu olimpijskim.

Załącznik 2.

Ćwiczenie 1.

Zaznacz prawidłową odpowiedź

Tekst *Olimpiady sportowe* opowiada o

- A. Pierwszej starożytnej olimpiadzie.
- B. O olimpiadach dawniej i dziś.
- C. Zawodach lekkoatletycznych.

Ćwiczenie 2.

Podkreśl wyrazy, które występują w tekście.

- olimpiada
- olimpijczyk
- maraton
- skoki
- oszczep
- kula
- lekkoatletyka
- piłka ręczna
- medal

Ćwiczenie 3.

Ponumeruj zdania według kolejności występowania w tekście.

..... Każdy sportowiec marzy o złotym medalu.

..... Olimpiady sportowe odbywały się co cztery lata.

..... W olimpiadach brali udział tylko mężczyźni.

Ćwiczenie 4.

Zaznacz prawidłową odpowiedź.

Na pierwszej olimpiadzie nie było

- A. rzutu oszczepem.
- B. piłki nożnej.
- C. skoku w dal.

Załącznik 3.

Ćwiczenie 5.

Uzupełnij zdania wyrazami z tekstu.

- a) Olimpiady sportowe odbywały się w greckiej
- b) Sportowcy rywalizowali w
- c) Dzisiaj olimpiady odbywają się w
- d) Każdy sportowiec marzy o

Ćwiczenie 6.

Uzupełnij zdania wyrazami według wzoru.

Zosia i Michał mieszkają w (Kraków) Krakowie.

- a) Olimpia znajduje się w (Grecja)
- b) Grecja leży w (Europa Południowa)
- c) Teraz mieszkam w (Polska)
- d) W szkole uczę się o stolicy Polski - (Warszawa)
- e) Mój kolega mieszka w (Kijów)
- f) Kijów znajduje się na (Ukraina)

Scenariusz lekcji języka polskiego w klasie międzykulturowej I gimnazjum

Temat: W świecie bogów i ludzi, czyli opowieść o niezwykłym pojedynku –

Homer „Pojedynek Achillesa z Hektorem” (fragm. księgi XII „Iliady”)

Czas: 2 x 45 min.

Cel ogólny: Uświadomienie wpływu wydarzeń na motywacje działań człowieka.

Wymagania szczegółowe

Uczeń:

- przedstawia historię pojedynku Achillesa z Hektorem,
- przedstawia przebieg pojedynku technikami dramowymi,
- wskazuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- analizuje motywy postępowania bohaterów,
- ocenia bohaterów, wymienia ich cechy charakteru,
- uzasadnia uniwersalizm utworu Homera.

Wymagania szczegółowe dla uczniów cudzoziemców

Uczeń:

- odtwarza historię pojedynku Achillesa z Hektorem,
- bierze udział w scenkach dramowych,
- nazywa cechy bohaterów na podstawie ich zachowań,
- ocenia bohaterów i w prosty sposób uzasadnia swoje zdanie,
- kształci umiejętność konstrukcji zdań z orzeczeniem imiennym,

- utrwała w wypowiedziach użycie form przypadków zależnych – biernika, dopełniacza, miejscownika.

Metody pracy

Praca z tekstem, wybrane techniki dramowe, np. stop klatka, scenka pantomimiczna, scenka improwizowana, fotografia, rzeźba; strategia dramowa: pięciostopniowa analiza postaci, „bliźniaki”.

Formy pracy

- indywidualna, praca w grupach

Środki dydaktyczne

tekst Homera „Pojedynek Achillesa z Hektorem” (fragm. księgi XII „Iliady”), tekst spreparowany na podstawie tekstu Homera (dla ucznia cudzoziemskiego), schemat „Bliźniaków”.

Przebieg lekcji

1. Sprawdzenie stopnia zrozumienia tekstu.

Uwaga! (tekst „Pojedynek Achillesa z Hektorem” fragm. księgi XII „Iliady” uczniowie mieli przeczytać w domu, uczniowie cudzoziemscy wcześniej otrzymali streszczenie fragmentu dokonane przez nauczyciela – dostosowanego do poziomu opanowania języka i zasobu leksykalnego).

Uczniowie polscy piszą ogólny plan wydarzeń, uczniowie cudzoziemscy układają tekst z pociętych fragmentów tekstu spreparowanego.

Sprawdzenie poprawności wykonanego zadania, wyjaśnienie niezrozumiałego słownictwa, ustne odtworzenie przebiegu wydarzeń.

Uwaga! Uczniom cudzoziemcom zadajemy wybrane pytania doskonalące umiejętności gramatyczno-językowe, np:

- *Kim byli Hektor i Achilles?*
- *Co robili Hektor i Achilles?*

- *Dlaczego Hektor uciekł przed Achillesem?*
- *Kto na Olimpie rozmawia o Hektorze i Achillesie?*
- *O czym rozmawiają bogowie na Olimpie?*
- *O co prosi Hektor Achillesa?*
- *Czym walczyli Hektor i Achilles na początku pojedynku?*
- *Kto wygrał pojedynek?*
- *Kogo i co prosi pokonany (Hektor) przed śmiercią?*

2. *Wspólne ustalanie przebiegu wydarzeń – zapis, np.*

1. *Ucieczka Hektora przed Achillesem.*
2. *Narada bogów na Olimpie - wyrok losu.*
3. *Układy przed walką.*
4. *Walka na oszczepy.*
5. *Walka na miecze.*
6. *Śmierć Hektora*

3. Praca w grupach

Każda grupa przygotowuje prezentację kolejnego fragmentu tekstu wybraną techniką dramową.

Po każdym zaprezentowanym fragmencie tekstu, uczniom odgrywającym role nauczyciel zadaje pytania z pięciostopniowej analizy postaci:

Kim byłeś?

Co robiłeś?

Dlaczego to robiłeś?

Skąd czerpałeś wzorce takiego zachowania?

Jakie wartości są dla Ciebie ważne?

Uwaga! Uczeń cudzoziemiec odpowiada na tyle pytań, na ile pozwala mu stopień opanowania języka.

4. Podsumowanie -

Próba odpowiedzi na pytania: Jaki był Achilles? Jaki był Hektor? Który bohater budzi sympatię? Wypełnianie schematu „Bliźniaków”

Uwaga! Uczeń cudzoziemiec otrzymuje rozsypankę zbiorów cech i umieszcza je w schemacie po stronie podobieństw lub różnic

odważny, waleczny, bohaterski, opanowany, uparty, nieprzejednany, rozważny, dzielny, mściwy, nieczuły, porywczy, bezwzględny, silny, młody
--

5. Wspólny zapis wniosków – zapis w dolnej części schematu.

Praca domowa

1. Achilles czy Hektor? Który z bohaterów „Iliady” podoba Ci się bardziej i dlaczego?

(praca dla ucznia cudzoziemskiego)

2. Dokończ zdania

Bardziej podoba mi się postać (kogo?).....

Był on (jaki?)i

(co zrobił?)

.....
.....
.....

Załącznik 1

Tekst dla ucznia cudzoziemskiego

Pojedynek Achillesa z Hektorem

Hektor i Achilles to herosi i bohaterowie wojny trojańskiej. Spotkali się pod murami Troi. Mieli stoczyć pojedynek. Hektor ujrzał pewnego siebie Achillesa i przeraził się go. Waleczny Achilles wyglądał bardzo groźnie. Miał na sobie niezwykłą zbroję. Najpierw Hektor zaczął uciekać, potem doszło do walki. Przed walką rozważny Hektor zaproponował Achillesowi układ. Prosił o oddanie ciała pokonanego rodzinie. Wściekły Achilles nie zgodził się na tę propozycję.

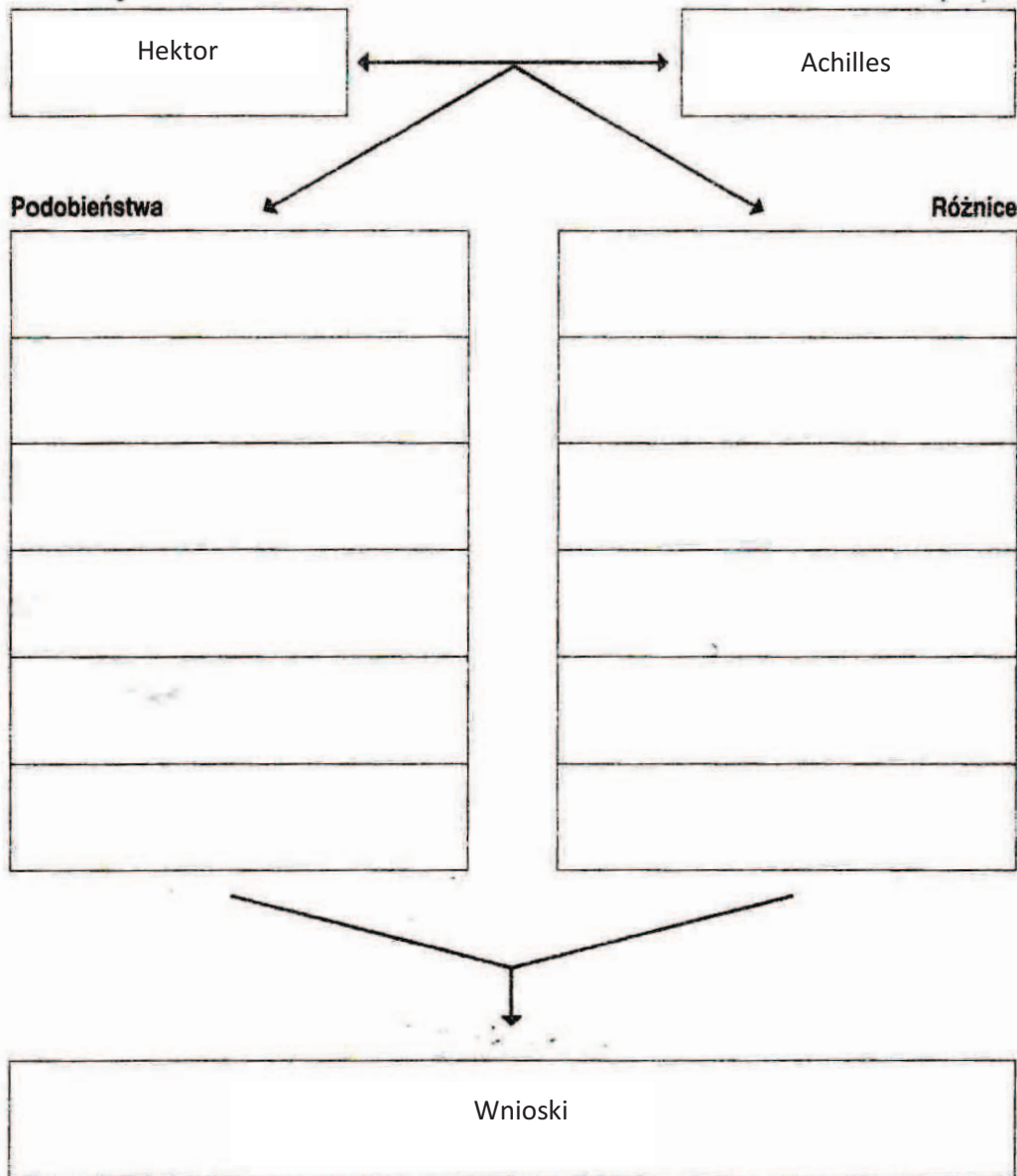
Na Olimpie bogowie zdecydowali o zwycięstwie Achillesa.

Pod Troją trwała walka herosów. Najpierw walczyli na oszczepy, potem na miecze. Achilles śmiertelnie ugodził mieczem Hektora w szyję. Hektor jeszcze raz prosił Achillesa o oddanie jego ciała rodzinie, lecz bezwzględny Achilles nie zgodził się.

Załącznik 2

Schemat „Bliźniaków”

„BLIŹNIAKI” – ZASADA ANALOGII

Scenariusz lekcji języka angielskiego w klasie międzykulturowej – I klasa gimnazjum

Temat: Sposoby spędzania wolnego czasu.

Czas: 45 minut

Cel ogólny: Komunikowanie się, prowadzenie rozmowy z zastosowaniem wybranego zakresu materiału leksykalnego.

Wymagania szczegółowe

Uczeń:

- czyta tekst z podziałem na role
- odpowiada na pytania dotyczące treści
- po wysłuchaniu tekstu, rozumie jego treść
- prezentuje krótkie streszczenie całej treści
- wyraża własne opinie i doświadczenia dotyczące omawianej tematyki

Wymagania szczegółowe dla uczniów cudzoziemców

Uczeń:

- czyta tekst z podziałem na role
- odnajduje w tekście odpowiedzi na zadane do niego pytania
- nazywa w języku angielskim czynności związane lub oznaczające sposoby spędzania wolnego czasu
- zapamiętuje i utrzuca nowe słownictwo w tworzonych przez siebie zdaniach
- bierze udział w krótkich dialogach z uczniami w grupie, odpowiadając jednym słowem lub tworząc krótkie, proste zdania

- współdziałała w zespole
- utrwalała poznane wcześniej formy gramatyczne

Metody i formy pracy

Praca z tekstem, praca w parach, prowadzenie dialogów, swobodne wypowiedzi, metoda ćwiczeniowa, indukcyjna, N-U, U-N, U-U

Środki dydaktyczne

Podręcznik i zeszyt ćwiczeń, karty z wyrazami, słowniki, odtwarzacz, płyta CD

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie nowego słownictwa: nauczyciel pyta uczniów w jaki sposób spędzają wolny czas, podane odpowiedzi zapisywane są na tablicy (również w języku polskim – dla uczniów cudzoziemskich). Następnie prezentowane zostają karty z pojedynczymi słówkami, a uczniowie mają za zadania dopasować je, aby powstały poprawne zwroty. Uczniowie polscy proszeni są o dodanie innych słów lub zwrotów. Niezrozumiałe dla ucznia cudzoziemskiego słowa zapisywane są na tablicy.
2. Słuchanie i czytanie: uczniowie są pytani przez nauczyciela o znaczenie podanych zwrotów, otwierają podręczniki, wysłuchują nagrania tekstu z płyty, a następnie nauczyciel zadaje pytania do ilustracji. Każdą poprawną lub poprawioną przez nauczyciela odpowiedź ucznia polskiego, uczeń cudzoziemski powtarza. (Jeśli zaistnieje taka potrzeba, nagranie wysłuchanego wcześniej tekstu może zostać ponownie odtworzone). Uczniowie czytają tekst z podziałem na role
3. Rozumienie: nauczyciel wypowiada kilka zdań związanych w treścią tekstu, uczniowie cudzoziemscy reagują na zdania zwrotem: „Prawda” lub „Fałsz”, uczniowie polscy poprawiają fałszywe zdania.
4. Przyswajanie słownictwa: nauczyciel odczytuje formy spędzania wolnego czasu, a uczniowie cudzoziemscy – powtarzają na głos. Wszyscy uczniowie dopasowują czynności do ilustracji
5. Mówienie – praca w parach, rozmowa: nauczyciel – uczeń: nauczyciel zadaje pytania o czynności, jakie wykonują uczniowie w czasie wolnym, uczniowie cudzoziemscy

otrzymują od nauczyciela zawsze takie samo pytanie, na które już wcześniej odpowiedział uczeń polski. Następnie uczniowie zdają sobie wzajemnie tego typu pytania, a uczniowie cudzoziemscy biorą udział w tych dialogach w miarę ich umiejętności.

6. Podsumowanie: zebranie i powtórzenie wprowadzonego słownictwa. Powtórzenie może przebiegać w formie krótkiego quizu: *„Kto zapamiętał najwięcej słówek i zwrotów”*
7. Zadanie pracy domowej: uczniowie polscy otrzymują do wykonania ćwiczenie z zeszytu ćwiczeń, a uczniowie cudzoziemscy – polecenie ułożenia prostych zdań z poznany słownictwem odnoszącym się do sposobów spędzania wolnego czasu.

Załącznik nr 1

karty z wyrazami

CHAT

ON LINE

LISTEN TO MUSIC

PLAY COMPUTER GAMES

WATCH TV

DANCE

READ A BOOK

GO TO THE CINEMA

PLAY THE GUITAR

Załącznik nr 2

Słowniczek przydatnych słówek i zwrotów:

- ✓ *Read*
- ✓ *Sing*
- ✓ *Listen to music*
- ✓ *Dance*
- ✓ *Watch TV*
- ✓ *Chat on line*
- ✓ *Draw*
- ✓ *Play football*
- ✓ *Go to the cinema*
- ✓ *Play computer games*
- ✓ *Surf the net*
- ✓ *Send emails*
- ✓ *Talk on the phone*
- ✓ *Do you...?*
- ✓ *Yes, I do / No, I don't,*
- ✓ *What do you do when you are with friends?*
- ✓ *... when you are on your own?*
- ✓ *... in the evenings?*
- ✓ *... at weekends?*
- ✓ *Which activities do you do?*

Scenariusz lekcji historii w klasie międzykulturowej – I gimnazjum

Temat: Legendarne i historyczne początki oraz skutki powstania Rzymu.

Czas: 45 min.

Cel ogólny: Uświadomienie uczniom wpływu powstania starożytnego Rzymu na rozwój nowej cywilizacji.

Wymagania szczegółowe

Uczeń:

- wskazuje na mapie Italię i Rzym,
- wymienia przyczyny powstania i rozwoju Rzymu,
- zna legendę o powstaniu Rzymu,
- zna historyczne czynniki sprzyjające powstaniu Rzymu,
- wymienia skutki powstania miasta Rzym,
- wyjaśnia przyczyny różnic dotyczących informacji legendarnych i historycznych;
- czyta tekst ze zrozumieniem, analizuje i selekcjonuje zawarte w nim informacje,
- wskazuje podobieństwa i różnice między mitem, a prawdą historyczną, na przykładzie historii początków Rzymu.

Wymagania szczegółowe dla uczniów cudzoziemców

Uczeń:

- wskazuje na mapie Italię i Rzym,
- zna czas powstania Rzymu,
- zna legendarnego założyciela miasta,
- czyta tekst ze zrozumieniem (spreparowany) i wyszukuje w nim wskazane informacje,
- odróżnia wydarzenie mitologiczne od wydarzenia historycznego.

Metody pracy

praca z mapką, praca z tekstem, „gwiazda”, burza mózgów.

Formy pracy

- indywidualna,
- praca w grupie

Środki dydaktyczne

podręcznik : Janusz Ustrzycki „ Historia” kl. I, Wydawnictwo OPERON (lub inny podręcznik do historii), tekst spreparowany na podstawie tekstu z podręcznika (dla ucznia cudzoziemskiego), mapa, papier, flamastry.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

Zapoznanie uczniów z celem lekcji. Przypomnienie znaczenia pojęć: cywilizacja, fakt historyczny, mit, legenda.

2. Praca w grupach

Uwaga! Uczniowie cudzoziemscy otrzymują tekst spreparowany na podstawie informacji z podręcznika oraz instrukcję do tego tekstu (Załączniki)

Zadania dla grup

Grupa I

- *Uważnie przeczytajcie tekst z podręcznika dotyczący warunków naturalnych i ludności Italii (s...) i zapoznajcie się z mapą.*
- *Następnie odpowiedzcie na pytania, a odpowiedzi umieście na plakacie w formie mapy myśli:*

- Gdzie leży Italia?

- Czym charakteryzują się warunki naturalne Italii?

- Jakie ludy zamieszkiwały Italię?

- Jaki wpływ miało położenie Rzymu na rozwój miasta?

Uwaga! Przy prezentacji plakatu, wykorzystajcie mapę, wskazując położenie Italii.

- *Zastanówcie się w grupie, skąd pochodzą terminy: kultura łacińska, język łaciński.*

Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Powodzenia ☺

Grupa II

- *Uważnie przeczytajcie tekst z podręcznika na temat powstania Rzymu (s...).*
- *Zaznaczcie w tekście informację mówiące o legendarnych początkach miasta Rzym.*
- *Następnie odpowiedzcie na pytania, a odpowiedzi umieście na plakacie w formie mapy myśli:*

- *Kto był legendarnym założycielem Rzymu?*
- *Kiedy założono Rzym?*
- *Skąd pochodzi nazwa miasta?*
- *Zastanówcie się w grupie, skąd jakie były skutki założenia miasta Rzym.*

Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Powodzenia 😊

Grupa III

- *Uważnie przeczytajcie tekst z podręcznika na temat powstania Rzymu (s...).*
- *Zaznaczcie w tekście informacje mówiące o historycznych początkach miasta Rzym.*
- *Następnie odpowiedzcie na pytania, a odpowiedzi umieście na plakacie w formie mapy myśli:*
 - *Z jakiego czasu pochodzą najstarsze ślady osadnictwa rzymskiego?*
 - *Jaki jest historyczny czas powstania miasta?*
 - *Które informacje dotyczące powstania Rzymu są faktami historycznymi?*
- *Zastanówcie się w grupie, skąd jakie były skutki założenia miasta Rzym.*

Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Powodzenia 😊

3. Prezentacja prac grup.
4. Formułowanie wniosków końcowych – burza mózgów.
5. Zebranie najważniejszych informacji i wniosków z lekcji - uzupełnianie „gwiazdy”.

Materiały dla ucznia cudzoziemskiego

Załącznik 1

Tekst spreparowany na podstawie tekstu z podręcznika

Powstanie (Narodziny) Rzymu

Miasto Rzym powstało w 753r. p.n.e.(VIII w p.n.e.). Najpierw była to warowna osada na wzgórzu Palatyn. Według legendy założycielem Rzymu był Romulus. Ważną rolę w rozwoju miasta Rzym odegrali Etruskowie. Dzięki nim Rzymianie nauczyli się pisać, wykonywać przedmioty z żelaza. Przejęli też ich religię. Rzymianie wierzyli w wielu bogów, składali im ofiary. W IV wieku p.n.e. Rzymianie rozpoczęli podboje ludów zamieszkujących Półwysep Apeniński. Na zdobytych terenach osiedlali się. W ten sposób rozszerzali swoje terytorium. Od V –III w. p.n.e. Rzymianie podbili całą Italię.

Załącznik 2

Instrukcja dla ucznia cudzoziemskiego

- **Przeczytaj tekst i poszukaj odpowiedzi na pytania:**

- 1. Kiedy powstał Rzym?**
- 2. Co Rzymianie przejęli od Etrusków?**
- 3. Komu Rzymianie składali ofiary?**
- 4. Dlaczego Rzymianie podbijali Italię?**

Odpowiedzi umieść w odpowiednich miejscach na schemacie

Uwaga! Należy uczniowi przygotować plakat ze schematem (np. mapa myśli).

Uczeń w zależności od stopnia opanowania języka uzupełnia schemat informacjami lub wybiera je z rozsypanki i nakleja je w odpowiednie miejsce.

wielu bogom, wiarę, 753r.p.n.e., pismo, potrzebowali nowych terenów do osiedlenia się, umiejętność wykonywania przedmiotów z żelaza

Scenariusz lekcji biologii w klasie międzykulturowej – I gimnazjum

Temat: Poznajemy drzewa i krzewy iglaste.

Czas: 45 min.

Cel ogólny: Kształtowanie praktycznych umiejętności rozpoznawania gatunków roślin iglastych występujących w Polsce.

Wymagania szczegółowe

Uczeń:

- wykonuje zadanie wg instrukcji,
- rozpoznaje gatunki drzew i krzewów iglastych rosnących w Polsce na podstawie wyglądu szyszek i liści,
- przyporządkowuje gatunki roślin iglastych ich środowiskom życia,
- wskazuje na mapie Polski obszary występowania roślin iglastych.

Wymagania szczegółowe dla uczniów cudzoziemców

Uczeń:

- wykonuje zadanie wg uproszczonej instrukcji,
- wskazuje cechy wybranych roślin iglastych,
- przyporządkowuje nazwy gatunków roślin iglastych odpowiednim ilustracjom,
- wskazuje na mapie Polski obszary występowania roślin iglastych.

Metody pracy

- metoda praktyczna

Formy pracy

- indywidualna, praca w grupie

Środki dydaktyczne

podręcznik do biologii, tekst spreparowany na podstawie podręcznika (dla ucznia cudzoziemskiego), instrukcja, gałązki i szyszki roślin iglastych (sosna, świerk, jodła, modrzew, cis, jałowiec pospolity) mikroskopy, lupy, prezentacja multimedialna.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

Powtórzenie wiadomości z poprzedniej lekcji dot. ogólnych wiadomości na temat roślin iglastych.

Prezentacja roślin iglastych w naturalnych warunkach (np. prezentacja multimedialna, film, zdjęcia).

2. Praca w grupach

Zadania dla grup

Instrukcja

Aby ustalić nazwę gatunkową otrzymanej przez Was rośliny postępujcie wg kolejnych punktów instrukcji.

- 1. Przeczytajcie tekst dotyczący roślin iglastych – podręcznik s...***
- 2. Przyjrzyjcie się eksponatowi rośliny (gałązki i szyszki) iglastej.***
- 3. Dokonajcie obserwacji naturalnych okazów szpilek i gałązek oraz szyszek tej rośliny.***

Zwróćcie uwagę na:

- ***dlugość igieł,***

- *sposób umieszczenia igieł na gałązce,*
 - *wygląd i kształt szyszek lub szyszkojagód lub osnówek tej rośliny,*
 - *umieszczenie szyszek na roślinie,*
 - *wygląd zewnętrzny tej rośliny.*
4. *Na podstawie mapki ustalcie, w której części Polski pospolicie występuje ta roślina w środowisku naturalnym.*
 5. *Wykonajcie plakat, na którym uwzględnicie:*
- *Cechy charakterystyczne Waszego eksponatu rośliny (szpilki, szyszki, wygląd zewnętrzny oraz występowanie.*

Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Powodzenia ☺

3. Prezentacja pracy grup.
4. Indywidualne wypełnianie kart pracy (w trakcie prezentacji).
5. Podsumowanie – quiz (rozpoznawanie roślin iglastych, np. ze zdjęć lub eksponatów naturalnych).

Praca domowa

1. Na podstawie obserwacji narysuj nasienie sosny lub innego drzewa iglastego.
2. Przygotuj preparat przekroju poprzecznego igły wybranej rośliny. Narysuj i podpisz tkanki.
3. Wysyp nasiona z różnych szyszek. Posiej je w głębokich doniczkach wypełnionych ziemią kwiatową z dodatkiem torfu. Porównaj wygląd siewek roślin iglastych. Zaplanuj, w którym miejscu po roku posadzisz swoje siewki.

Załączniki

Załącznik 1

Tekst spreparowany dla ucznia cudzoziemskiego

Sosna

Sosna jest wysokim drzewem. Gałęzie sosny przypominają parasol. Sosna ma długie, ostre i sztywne igły. Igły wyrastają po dwie. Szyszki sosny mają kształt jajka.

Świerk

Świerk to drzewo w kształcie stożka. Świerk ma krótkie, ostre igły. Szyszki świerka znajdują się na końcach gałęzi. Są zwisające, podłużne, brązowe.

Jodła

Jodła to drzewo, ma kształt stożka. Igły jodły są miękkie, zaokrąglone, na górze ciemnozielone, na dole jasnozielone. Szyszki jodły rosną pionowo w górę.

Modrzew

Modrzew to drzewo. Jego igły są miękkie, krótkie, zebrane w pęczki. Jesienią żółkną i opadają. Szyszki są małe i kuliste.

Jałowiec

Jałowiec to krzew. Rośnie na ubogich glebach. Ma krótkie bardzo kłujące igły. Posiada szyszkogody (niedojrzałe są zielone, dojrzałe – fioletowe).

Cis

Cis jest drzewem lub krzewem. Ma płaskie miękkie igły, ciemnozielone na górze, jasnozielone na dole. Nasiona cisu otoczone są czerwoną powłoką – osnówką.

Załącznik 2

Karta pracy

Nazwa gatunkowa	Cechy charakterystyczne			Występowanie
	igły	szyszki	Wygląd zewnętrzny	

Uwaga! Dla ucznia cudzoziemskiego przygotowujemy karty obrazkowe lub rozsypankę wyrazową z cechami roślin iglastych (w zależności od stopnia opanowania języka polskiego).

Załącznik 3

Uproszczona instrukcja dla ucznia cudzoziemskiego

Wykonaj zadania:

1. Przeczytaj tekst.
2. Obejrzyj gałązkę

Zwróć uwagę na:

- wygląd igieł,
 - wygląd szyszek
3. Ustal nazwę tej rośliny.
 4. Zobacz na mapce, gdzie występuje ta roślina.
 5. Wspólnie z kolegami wykonaj plakat.

Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Powodzenia 😊

Rola i zadania wychowawcy międzykulturowej klasy

I Międzykulturowa klasa – jedna grupa?

Jak osłabić siłę stereotypów własnych i uczniów oraz jak wzmacniać w uczniach postawy akceptacji i wzajemnej tolerancji

Sytuacja kontaktu międzykulturowego jest przestrzenią bardzo narażoną na posługiwanie się stereotypami. Z drugiej strony tworzy dobre warunki do tego, aby stereotypy te przełamać. Posługiwanie się stereotypami i uleganie im w znacznym stopniu utrudnia, lub nawet uniemożliwia, skuteczną komunikację międzykulturową.

Poniżej zamieszczamy wskazówki dla nauczyciela, które pomogą mu zredukować negatywny wpływ stereotypów w międzykulturowej klasie.

1. Zaczynij od siebie - uświadom sobie własne stereotypy

Procesom grupowym podlegają nie tylko Twoi uczniowie, ale również Ty sam. Jak pokazują badania, wpływ stereotypów nauczyciela na zachowania uczniów może być ogromny.

Uświadom sobie zatem własne stereotypy. Zrób rachunek sumienia - zastanów się, jakie masz stereotypy na temat różnych grup narodowościowych, z którymi spotykasz się w swojej pracy.

Samospełniające się proroctwo - wpływ przekonań nauczyciela na zachowania uczniów

W latach sześćdziesiątych XXw. Robert Rosenthal i Lenore Jacobson przeprowadzili w jednej z amerykańskich szkół pewien eksperyment. Najpierw badacze przebadali uczniów szkoły testami na inteligencję, następnie nie uwzględniając tych wyników losowo wybrali grupkę uczniów (o różnym ilorazie inteligencji), których przedstawili nauczycielom jako tych najbardziej inteligentnych. Pod koniec roku szkolnego badacze przeprowadzili jeszcze raz testy na inteligencję. Okazało się, że uczniowie ze wskazanej nauczycielom grupy „najbardziej inteligentnych” otrzymali w tych testach istotnie najwyższe wyniki.

Dlaczego tak się stało?

Zadziałał tu mechanizm samospełniającego się proroctwa, czyli oczekiwania nauczycieli względem uczniów wpłynęły na postępowanie nauczycieli, co z kolei sprawiło, że uczniowie zaczęli się zachowywać zgodnie z tymi oczekiwaniami. Nauczyciele, nieświadomie, zaczęli traktować „lepszych” uczniów jako wyjątkowo zdolnych, częściej z nimi rozmawiali, lepiej motywowali. W konsekwencji uczniowie ci zaczęli poświęcać więcej uwagi nauce, co przyniosło efekty w postaci lepszych wyników nauczania..

Świadomość własnych stereotypów i wynikających z nich sądów pozwoli Ci minimalizować ich wpływ na Twoje kontakty z cudzoziemskimi uczniami i ich rodzicami.

2. Bądź strażnikiem i promotorem pozytywnych postaw i zachowań

W każdej społeczności i grupie istnieją pewne normy określające, jakie zachowania są pożądane, akceptowane, a jakie nie.

Rola nauczyciela w kształtowaniu norm w klasie i w szkole jest bardzo duża. Jest on niejako promotorem, a także strażnikiem norm panujących w środowisku szkolnym.

Po pierwsze, nauczyciel powinien swoją postawą pokazywać uczniom, że jest otwarty na różnorodność kulturową w klasie, podkreślać, iż jest ona cenna i może stanowić źródło wielu ciekawych doświadczeń. Postawa taka może przejawiać się, np. w zaciekawieniu nauczyciela kulturą swoich cudzoziemskich uczniów – rozmowach z nimi na ten temat.

Z drugiej strony, nauczyciel powinien ganić uczniów za zachowania i wypowiedzi będące przejawem negatywnych stereotypów i uprzedzeń.

3. Zadbaj o pozytywne pierwsze wrażenie

Pamiętaj, że kiedy cudzoziemski uczeń albo jego rodzic przychodzi do szkoły po raz pierwszy, może odczuwać ogromny niepokój i obawę, iż (znowu) spotka się z osobami źle nastawionymi do cudzoziemców. Zadbaj więc o to, by nowi cudzoziemscy uczniowie i ich rodzice mieli pozytywne wrażenia z pierwszej wizyty w szkole. Do budowania pozytywnego pierwszego wrażenia z powodzeniem możesz korzystać ze wskazówek zawartych w materiale „Dobry start w międzykulturowej klasie.”

4. Buduj optymistyczne relacje między uczniami

Proponuj uczniom udział w aktywnościach, które pozwolą im wspólnie spędzać czas w radosnej atmosferze i zbierać pozytywne doświadczenia. Mogą to być wycieczki, ale także międzykulturowe przedsięwzięcia.

Pamiętaj, że różnorodność kulturowa w szkole jest ogromnym potencjałem – pracuj nad jego wykorzystaniem i jednocześnie stwarzaj uczniom okazję do poznawania się i spędzania razem czasu. Możesz na przykład zaangażować uczniów w zorganizowanie pokazu mody polskiej i czeczeńskiej, warsztatów kulinarnych, międzykulturowych konkursów plastycznych, muzycznych, konstruktorskich.

5. Pokazuj uczniom wzajemne podobieństwa

Staraj się pokazywać uczniom wzajemne podobieństwa między nimi, a także między ich narodami. Dzięki temu uczniowie zobaczą, ile mają ze sobą wspólnego - mimo, iż pozornie są tak odmienni.

Warto jest przeprowadzić zajęcia mające na celu wzbudzenie w dzieciach wzajemnego zainteresowania poprzez pokazanie tego, co ich łączy. Zapraszaj uczniów do aktywności, w których będą musieli poszukiwać wzajemnych podobieństw między sobą nawzajem a także między swoimi narodami.

6. Aranżuj pracę zespołową w mieszanych grupach

Dbaj o to, by uczniowie wykonując zadania zespołowe, pracowali w różnych grupach (w zespole byli uczniowie należący do odmiennych grup narodowościowych).

Stwarzanie uczniom okazji do częstych bezpośrednich kontaktów może osłabić wzajemne postrzeganie się przez pryzmaty przynależności do grupy narodowościowej - daje

im szansę lepszego poznania się i dostrzeżenia wspólnych zainteresowań. Po to jednak, by praca w mieszanych zespołach pomogła w przełamaniu wzajemnych stereotypów i uprzedzeń, aranżuj ją, pamiętając o następujących zasadach:

- *Uczniowie realizując wspólny cel, powinni być od siebie zależni (bez zaangażowania wszystkich członków zespoły w pracę, cel nie powinien być możliwy do osiągnięcia).*
- *Wszyscy w zespole powinni mieć jednakowy status (ważne jest, by osoby w grupie mogły obserwować się nawzajem i dostrzec w sobie cechy indywidualne - jeśli w grupie pojawiłby się „szefowie” i podwładni”, to zaczęliby się zachowywać zgodnie ze swoją rolą, co uniemożliwiłoby lepsze ich poznanie) .*
- *Uczniowie pracując w zespole, powinni jak najczęściej rozmawiać z różnymi przedstawicielami grupy przeciwnej (im więcej osób z grupy przeciwnej bliżej poznają, tym większa szansa, że przestaną ich postrzegać przez pryzmat stereotypu).*
- *Praca zespołu powinna przebiegać w możliwie jak najbardziej nieformalnej i przyjacielskiej atmosferze.*

7. *Cudzoziemcom stwarzaj okazję do „chwalenia się” swoją kulturą, Polakom do poznawania kultury zagranicznych uczniów*

Zachęcaj swoich cudzoziemskich uczniów i ich rodziców do tego, by „chwalili się” swoją kulturą – możesz pomóc na przykład w zorganizowaniu pokazów ich tradycyjnego tańca, degustacji tradycyjnych potraw, czy pokazu zdjęć obrazujących piękno krajobrazu oraz kultury rodzimego kraju. Z pewnością pozytywnie wpłynie to na ich poczucie wartości, w tym bycie akceptowanym i docenianym przez środowisko szkolne. Z kolei dla polskich uczniów i ich rodziców udział w takich wydarzeniach będzie okazją do bliższego poznania kultury i zwyczajów zagranicznych uczniów oraz zweryfikowania swoich stereotypów na ich temat.

II Skutki uchodźstwa – co robić?

Bariera językowa

Na lekcjach wręczaj swoim cudzoziemskim uczniom materiały związane z tematem lekcji, ale w prostszej formie, lub przetłumaczone na zrozumiały dla nich język.

Korzystaj z materiałów fotograficznych, obrazków, innych pomocy naukowych.

Do każdej lekcji przygotuj dla uczniów słownictwo związane z tematem - to pozwoli im uczyć się języka, widząc od razu jego zastosowanie w innych obszarach.

Na ścianie w swojej klasie zawieś słowniczek z podstawowymi zwrotami. Rozbudowujcie go co tydzień, dopisując nowe słowa. Dzięki temu zarówno dzieci cudzoziemskie, jak i polskie będą mogły pokonywać barierę językową.

Agresja

Wprowadź do swojej międzykulturowej klasy zasady porozumiewania się i współpracy, przestrzegaj ich i często do nich wracaj - to pozwoli uczniom poczuć się pewniej i bezpieczniej.

Zawsze wspieraj uczniów w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów - dzięki temu sami nauczą się, jak reagować na zaczepki czy inne trudności.

Zachęć uczniów do udziału w zajęciach sportowych , pozwoli to nie tylko rozładować agresję, ale także zaistnieć na polu innym niż edukacja i rozwinąć zainteresowania pozaszkolne.

Luka edukacyjna

Oceniaj indywidualne postępy ucznia w ciągu semestru, a nie stopień w jakim realizuje on program z danej klasy.

Poznaj zainteresowania ucznia i jego pasje - praca nad nimi pozwoli wzbudzić w uczniu motywację do nauki.

Syndrom Stresu Pourazowego (PTSD)

Jeśli zaobserwujesz u swoich uczniów objawy, które mogą wskazywać na syndrom stresu pourazowego (duża nerwowość i nadwrażliwość, zaburzenia koncentracji, reakcje emocjonalne nieadekwatne do sytuacji, kłopoty ze snem), nie bagatelizuj ich i postaraj się o fachową pomoc psychologiczną. Syndrom stresu pourazowego wymaga wsparcia doświadczonego psychologa. Nie znaczy to jednak, że jako nauczyciel nic nie możesz zrobić.

Zwróć uwagę na uczniów rysujących (np. na okładkach, ławkach, marginesach) pełne przemocy sceny wojenne, postaci bez głowy czy innych części ciała. To, co pojawia się na obrazkach, jest odzwierciedleniem ich powracających w myślach sytuacji, których doświadczyli.

Okazuj uczniom zainteresowanie i zrozumienie. To dla nich bardzo ważne, aby czuły, że mają w pobliżu kogoś, na kim mogą polegać.

Nie nakładaj na nich dodatkowych obowiązków, z których trudno będzie się im wywiązać, to dodatkowo pogłębiłoby ich negatywny stan psychofizyczny.

Skoncentruj się na tematach i obszarach wolnych od obciążających skojarzeń i wspomnień, np. muzyka, sport, podróże, lub inne, o których wiesz, że są dla ucznia interesujące.

Zasygnalizuj pozostałym uczniom, nie wnikając w szczegóły, iż ich nowy kolega potrzebuje szczególnego wsparcia i serdeczności ze strony klasy.

Rozliczenie się z bolesną przeszłością, zamknięcie tego etapu i przeniesienie uwagi na przyszłość to wieloetapowy proces, który powinien być prowadzony przez psychologa.

III Dobry start w międzykulturowej klasie

Jak dbać o dobre relacje uczniów w klasie międzykulturowej, jak zacząć czerpać korzyści z różnorodności kulturowej.

Opisane zjawiska występujące na styku grup i kultur oraz psychospołeczne skutki uchodźstwa to dwa czynniki bardzo silnie wpływające na fakt, że praca z klasie międzykulturowej wymaga dużo więcej wysiłku i zaangażowania, niż z grupą monokulturową. Najważniejsze, aby być gotowym na wprowadzenie zmian w swojej pracy.

Oto wskazówki, w jaki sposób, krok po kroku, wybrnąć z trudnej sytuacji, jaką jest zetknięcie dwóch kultur i jak zacząć czerpać korzyści z różnorodności kulturowej.

Przed nowym rokiem szkolnym:

- 1. Przygotuj się.** Jeśli do Waszej szkoły od jakiegoś czasu trafiają dzieci uchodźcze, to prawdopodobnie w najbliższych latach nadal tak będzie. Jeśli nie chodzą do Waszej szkoły, ale do szkół w okolicy, możliwe, że trafią też do Was. Migracja jest naturalnym zjawiskiem obecnych czasów i warto być przygotowanym na pracę z dziećmi z różnych kręgów kulturowych. A zatem: zbieraj informacje o krajach pochodzenia uczniów, naucz się kilku słów w języku czeczeńskim, gruzińskim, czy innym, z którym możesz się spotkać za pośrednictwem nowych uczniów. Czytaj o sytuacji politycznej, społecznej, o religii i kulturze. Wiedza ta pozwoli Ci lepiej zrozumieć cudzoziemskich uczniów oraz pomoże pozbyć się obaw, stereotypów i uprzedzeń.
- 2. Nastaw się na zmiany.** Praca nauczyciela z grupą międzykulturową wymaga wielkiego zaangażowania, podziału uwagi, przygotowywania zadań na różnych poziomach wiedzy, tłumaczenia poleceń na języki obce. Poszukaj ciekawych materiałów ze swojego przedmiotu w różnych językach. Przetłumacz podstawowe polecenia, np. na język rosyjski, żeby ułatwić sobie komunikację z uczniami.

- 3. Ustal z innymi nauczycielami zasady, których wszyscy się trzymacie.** Ważne, żeby w szkole panowały zasady przestrzegane przez wszystkich nauczycieli. To pozwoli dzieciom zrozumieć wszelkie prawa, obowiązki, czy ograniczenia. Najczęściej zasady te dotyczą: usprawiedliwień, nieobecności, chodzenia na WF, religię/ etykę, udziału w wycieczkach szkolnych, noszenia chust przez dziewczynki i czapek przez chłopców, uczestnictwa dzieci w życiu szkolnym podczas ramadanu, obchodów świąt katolickich i muzułmańskich, indywidualnych zasad oceniania i promowania dzieci cudzoziemskich, wsparcia językowego, psychologicznego.

- 4. Przygotuj swoją klasę na przyjęcie nowych uczniów.** Ważne jest, byś przygotował klasę na przyjęcie nowych kolegów. Polscy uczniowie mogą przecież nie mieć wiedzy na temat tego, kim jest uchodźca, dlaczego uchodźcy przyjeżdżają do naszego kraju, jak wygląda ich życie i wreszcie z jakich krajów przyjeżdżają i jaką mają kulturę. Odpowiednie przygotowanie uczniów polskich na przyjęcie w swojej klasie uchodźców przyczyni się do pozytywnego (lub przynajmniej neutralnego) nastawienia większej części klasy do cudzoziemskich kolegów.

Przygotowanie takie może nastąpić w ramach godziny wychowawczej. Ważne jest, by zajęcia przeprowadzić zanim jeszcze w klasie pojawią się uczniowie uchodźczy. W obecności uchodźców trudno byłoby omawiać niektóre bolesne dla nich kwestie, np. prześladowania, czy doświadczenia wojenne. Jeśli uczniowie uchodźczy pojawili się w Twojej klasie zanim zdążyłeś przygotować na to dzieci polskie, mimo wszystko warto poprowadzić zajęcia o uchodźcach, pomijając bolesne kwestie.

- 5. Porozmawiaj z rodzicami polskich uczniów.** Ważne jest, byś na przyjęcie nowych uczniów przygotował nie tylko polskich uczniów w swojej klasie, ale także ich rodziców. W ramach zebrania z rodzicami warto przedstawić krótką prezentację przybliżającą im kwestię uchodźstwa, a także kulturę kraju, z którego do Polski najczęściej przyjeżdżają uchodźcy – obecnie są to przede wszystkim osoby z Czeczenii. Pozwól rodzicom powiedzieć o swoich obawach (jeśli takie mają) związanych z pojawieniem się w szkole dzieci uchodźczych, jednocześnie wskazuj na korzyści, jakie niesie ze sobą nauka w różnorodnej kulturowo klasie.

W dniu rozpoczęcia nowego roku szkolnego

- 1. Uciesz się na widok cudzoziemskich dzieci, przywitaj ich serdecznie.** Naukowcy odkryli, że dla jakości relacji z innymi ludźmi ogromne znaczenie ma pierwsze wrażenie, jakie wywieramy podczas spotkania. Wszystko, co dzieje się później, jedynie utwierdza nas w prawdziwości tych odczuć. Dlatego tak ważne jest, aby od początku pokazać, że obecność uchodźców w szkole może być dla nas powodem do radości.

Kiedy zobaczysz nowych uchodźczych uczniów przy wejściu do swojej klasy, pomyśl o tym, jakie to szczęście, że te dzieci uszły z życiem i mogą bezpiecznie rozwijać się w nowym kraju. Ich obecność stwarza możliwość poznania podstaw języka, którego prawie nikt na świecie nie zna, ponadto polskie dzieci mogą rozwijać umiejętności komunikacji międzykulturowej, tak przydatne w jednoczącej się Europie.

Masz na to jedynie 7 sekund, bo tyle potrzebuje mózg, aby utrwalić sobie nową informację o pozytywnym lub negatywnym wrażeniu.

- 2. Uciesz się na widok rodziców Twoich cudzoziemskich uczniów.** Jeśli na uroczystości rozpoczęcia roku szkolnego pojawią się rodzice cudzoziemskich uczniów, koniecznie skorzystaj z okazji i postaraj się zamienić z nimi chociaż kilka słów. Wyraż zadowolenie z tego, że przyszli do szkoły. Taka inicjatywa z Twojej strony pozwoli rodzicom poczuć się mile widzianymi, pozytywnie nastawi ich do Ciebie i zachęci do kolejnych wizyt w szkole.
- 3. Przekaż cudzoziemskim rodzicom informację o podstawowych zasadach panujących w szkole.** Pamiętaj, że cudzoziemcy przyjeżdżając z obcego kraju, mają prawo nie wiedzieć, jak funkcjonuje polska szkoła. Przygotuj więc dla rodziców swoich cudzoziemskich uczniów krótką informację (najlepiej przetłumaczoną na język ich kraju pochodzenia) o prawach i obowiązkach ucznia, szkoły oraz rodziców. Zaprosz rodziców wszystkich nowych uczniów cudzoziemskich na spotkanie. Możesz poprosić ich, by zostali w klasie po oficjalnym rozpoczęciu nowego roku. Aby mieć pewność, że nie będzie nieporozumień, dobrze jest, by w spotkaniu uczestniczyła

osoba, która może pomóc w tłumaczeniu. W trakcie spotkania porozmawiajcie o zasadach obowiązujących w szkole, przekaz rodzicom przygotowany wcześniej spis tych zasad.

W pierwszym dniu nauki

- 1. Daj czas na zapoznanie się uczniów.** Zaproponuj uczniom grę, w której będą mieli szansę poznać i zapamiętać imiona nowych kolegów polskich i czeczeńskich. Poproś młodych uchodźców o wyjaśnienie, co oznaczają ich imiona (większość z nich ma ciekawe znaczenie).
- 2. Pozwól nowym uczniom usiąść tam, gdzie chcą.** Być może wybiorą ostatnią ławkę i schowają się w kącie klasy. Pozwól na to. Pomyśl, czy sam chciałbyś siedzieć w pierwszej ławce, w nowej klasie, w nowej szkole, w nowym kraju, wśród nieznanych ludzi. Jeśli przez pierwsze dni czy tygodnie uczniowie cudzoziemscy będą trzymać się we własnym gronie, to pozwoli im poczuć się bezpieczniej. Z czasem sami rozpoczną poszukiwania kontaktu z Polakami. Warto wtedy pomóc im wejść w grono znających się już uczniów polskich.
- 3. Przypomnij zasady panujące w szkole i klasie.** Pamiętaj, że szkolne zasady panujące w kraju pochodzenia Twoich nowych uczniów mogły być nieco odmienne od tych obowiązujących w polskiej szkole. Przygotuj więc dla nich zestaw zasad o jakich chciałbyś poinformować (np. w szkole należy zmieniać buty; na lekcje trzeba przychodzić punktualnie; nieobecności należy usprawiedliwiać w formie pisemnej itd.) Uczniom polskim na pewno nie zaszkodzi przypomnienie tych norm, a uczniom cudzoziemskim pomoże poczuć się pewniej (będą wiedzieli, czego się od nich oczekuje). Jeśli młodzi uchodźcy zrozumieją zasady panujące w szkole, będą bardziej skłonni ich przestrzegać.
- 4. Ogłoś konkurs na „przewodnika po szkole”.** Zaprosz swoich polskich uczniów do tego, by 2-3 osoby zgłosiły się jako ochotnicy na przewodnika po szkole. Jest to osoba (lub osoby), która pierwszego dnia oprowadza cudzoziemskie dzieci po szkole i

pokazuje, gdzie co się znajduje, np. gdzie jest stołówka, biblioteka szkolna, gabinet pielęgniarki, która może pomóc, gdy ktoś gorzej się poczuje. Przewodnicy zazwyczaj też dzielą się opiniami na temat nauczycieli (np. który nauczyciel jest wymagający, a który pobłażliwy).

5.

Przez cały rok szkolny

- 1. Pracuj nad integracją klasy.** Zachęcaj dzieci do pracy w czasie lekcji w zespołach międzykulturowych. Promuj zachowanie tych uczniów, którzy z własnej inicjatywy podejmują różne działania (przedsięwzięcia) z kolegami z innego kraju. Aranżując prace międzykulturowych zespołów, możesz korzystać ze wskazówek zawartych w materiale „Międzykulturowa klasa – jedna grupa?”
- 2. Przygotuj z uczniami słowniczek polsko-czeczeński.** Najlepiej, żeby wisiał w formie plakatu na ścianie w waszej klasie. Wtedy w każdej chwili można spojrzeć i przypomnieć sobie, jak po czecheńsku i po polsku powiedzieć: *proszę, dziękuję, przepraszam* czy też innych słów i zwrotów przydatnych na co dzień.
- 6. Włączaj rodziców w życie szkoły.** Zaprosz cudzoziemskich rodziców do rady rodziców. Włączenie ich w taką strukturę przydaje się szczególnie przy rozwiązywaniu nieporozumień, pozwala na zbliżenie między rodzicami. Pytaj rodziców cudzoziemskich uczniów o niezrozumiałe kwestie: o udział dzieci w balu kończącym gimnazjum, w świętach szkolnych, o kalendarz świąt muzułmańskich.
- 7. Zaprosz cudzoziemskich uczniów do samorządu klasowego i szkolnego.** W samorządzie powinien być przedstawiciel grupy cudzoziemców. Ułatwi to uczniom cudzoziemskim integrację z polskimi rówieśnikami, a także pozwoli lepiej zrozumieć panujące w szkole zasady.
- 8. Pomagaj rozwiązywać nieporozumienia, omawiaj je z innymi uczniami, zawsze reaguj na przejawy dyskryminacji.** Jesteś dla swoich uczniów wzorem i

wyznacznikiem akceptowanych zachowań. Jeśli zobaczą, że nie reagujesz na przejawy dyskryminacji, rozumieją, że można tak robić. Jeśli jasno i konsekwentnie będziesz zwracał na to uwagę i pomagał swoim uczniom pokojowo i konstruktywnie rozwiązywać nieporozumienia, wkrótce i oni się tego nauczą.

9. Ustalcie wspólny plan działań międzykulturowych w waszej szkole. Fakt, że w waszej szkole uczą się dzieci cudzoziemskie, to ogromne wyzwanie dla wszystkich, uczniów, rodziców i nauczycieli. Ale jednocześnie to niezwykła okazja by poznać inne kultury, rozwinąć w dzieciach ciekawość świata. Organizujcie zatem w szkole przedsięwzięcia, które pokażą międzykulturowy potencjał waszej szkoły i pozwolą z niego czerpać. W każdym roku szkolnym zapanujcie serię międzykulturowych wydarzeń, np. prezentacje na temat kultury, historii, geografii, warsztaty i pokazy tańca, konkursy wiedzy międzykulturowej.

10. Chwalcie się swoimi międzykulturowymi osiągnięciami. Załóżcie stronę internetową, na której będziecie opisywać wasze międzykulturowe osiągnięcia. Zamieście tam słowniczek, prezentacje, zdjęcia z warsztatów. Zaproście do szkoły dziennikarzy, opowiedzcie o tym, jak korzystacie z różnorodności kulturowej w waszej szkole.

Scenariusze godzin wychowawczych

Marta Piegat-Kaczmarzyk, Zuzanna Rejmer

Scenariusz 1

Grupa docelowa:

Uczniowie gimnazjum; klasa, w której uczą się uchodźcy lub sami Polacy.

Temat: *Uchodźca* - kto to taki?

Czas: 45 min. lub 2 x 45 min.

Cele ogólne

- Zapoznanie uczniów z definicją uchodźcy z konwencji genewskiej z 1951 roku.
- Porównanie i pogłębienie wiedzy na temat różnych powodów migracji.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- tworzy definicję *uchodźcy* na podstawie otrzymanych materiałów,
- ilustruje przykładami powody prześladowań uchodźców,
- wskazuje różnice między uchodźcą a emigrantem,
- proponuje działania mające na celu ułatwienie uchodźcom odnalezienie się w nowym kraju i nowej szkole.

Metody pracy

- dyskusja kierowana,
- burza mózgów,
- praca z tekstem źródłowym,
- prezentacja.

Materialy

- zdjęcia 4 migrantów- 3-4 komplety,

- wydrukowana definicja uchodźcy(dla każdej grupy + jedna dla nauczyciela),
- kolorowe kartki A3, kleje - dla każdej grupy,
- karton A0, kredki, flamastry.

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie

- Pokaż uczniom obrazki przedstawiające 4 młodych migrantów: zapytaj, skąd ich zdaniem są ci ludzie i dlaczego wyjechali ze swoich krajów.
- Umieść obrazki na tablicy, a między nimi zapisz słowa-klucze opisujące powody migracji: praca, miłość, nauka, niebezpieczeństwo.
- Przypomnij, że zgodnie z tematem, na dzisiejszej lekcji będziemy zajmować się uchodźcami.

Komentarz dla nauczyciela:

Pozwól na chwilę kreatywności, nie chodzi o to aby uczniowie odgadli prawidłowe odpowiedzi, ale aby pomyśleli o tym, co sprawia, że ludzie migrują.

2. Uchodźca- kto to taki? – zadanie w podgrupach

- Podziel uczniów na 4-5 grup i przedstaw im zadanie do wykonania.
- Każda grupa ma za zadanie ułożyć z rozsypanki poprawną, ich zdaniem, definicję uchodźcy pochodzącą z konwencji genewskiej. Część elementów jest prawdziwa, a część fałszywa i trzeba je odrzucić. Pełną definicję każda grupa ma przykleić na kartce A3.
- Każdej grupie rozdaj materiały potrzebne do wykonania zadania: definicję uchodźcy pociętą na fragmenty, klej, kartkę A3.
- Daj uczniom czas na wykonanie tego zadania około 20 minut.
- Kiedy skończą, poproś każdą grupę o zaprezentowanie swojej definicji- ważne, aby na tym etapie jeszcze nie komentować poprawności. Niech każda grupa zawiesi swoją definicję na tablicy, aby była widoczna dla wszystkich
- Kiedy wszystkie grupy zaprezentują swoje propozycje definicji, zapytaj uczniów, która z nich jest, ich zdaniem, najbliższa prawdy lub całkowicie poprawna.

- Zastanówcie się wspólnie nad poszczególnymi elementami tej definicji, poproś uczniów o zilustrowanie przykładami wyliczonych w definicji powodów prześladowań.
- Z każdej definicji wykreście błędne elementy, a poprawne dopiszcie tak, aby wszystkie wiszące na tablicy definicje były prawidłowe.
- Podkreśl ważną różnicę między uchodźcami a migrantami. Ci pierwsi często nie mają wyboru i muszą uciekać, aby chronić swoje życie, w drugiej grupie są ludzie, którzy z własnej woli zmieniają kraj zamieszkania, aby realizować swoje plany i marzenia.

2. Podsumowanie.

- Przypomnij o różnicy między uchodźcą a migrantem i zapytaj uczniów, co możemy zrobić, aby ułatwić uchodźcom odnalezienie się w nowym kraju i nowej szkole.
- Zapytaj uczniów, co zapamiętali z zajęć i poproś o wskazanie najciekawszych treści i działań.
- Podziękuj uczniom za zaangażowanie w zajęcia i przygotowanie definicji.

Jeśli masz jeszcze do dyspozycji drugą lekcję:

- Zapisz na tablicy wskazówki uczniów dotyczące tego, co można zrobić aby ułatwić uchodźcom odnalezienie się w nowym kraju i nowej szkole.
- Podziel uczniów na 4 grupy, każda z nich będzie miała inne zadanie, ale wszystkie będą tworzyły jedną całość: plakaty dotyczące uchodźców.
- Pierwsza grupa- spíše na kartkach treść definicji uchodźcy, druga- zilustruje tę definicję.
- Trzecia grupa - spíše wskazówki, czwarta- zilustruje je.
- Z tych elementów grupa 1 i 2 wspólnie stworzą plakat „Uchodźca- kto to taki?”, a grupa 3 i 4 przygotują plakat „Witajcie w naszym kraju, witajcie w naszej szkole” .

Załącznik 1

Definicja uchodźcy pochodząca z konwencji Genewskiej 1951r.

Uchodźca jest to osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa.

Definicja z błędnymi elementami, do pracy dla uczniów

Uchodźca jest to osoba, która wyjeżdża za granicę, na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem, z powodu niskich zarobków i braku perspektyw zawodowych, z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa.

Załącznik 3

Uchodźca jest to osoba, która wyjeżdża za granicę, na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem, z powodu niskich zarobków i braku perspektyw zawodowych, z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa.

Scenariusz 2

Grupa docelowa:

Uczniowie gimnazjum; klasa w której uczą się uchodźcy lub sami Polacy.

Temat: *Prawa uchodźców*

Czas: 45 min.

Cele ogólne

- Zapoznanie uczniów z prawami uchodźców wynikającymi z dokumentów krajowych i międzynarodowych
- Pogłębienie świadomości potrzeb uchodźców i praw odpowiadających na te potrzeby.
- Wzmocnienie postawy otwartości wobec uchodźców.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- wymienia prawa uchodźców w Polsce,
- zna najważniejsze dokumenty opisujące prawa uchodźców,
- argumentuje konieczność zapewnienia uchodźcom odpowiednich warunków do życia.

Metody

- dyskusja kierowana,
- quiz,
- kalambury (gra)

Materiał

- materiał: prawa uchodźców- dla każdego ucznia,
- guiz z pytaniami dotyczącymi praw uchodźców,
- karton A0, kredki, flamastry, kolorowe kartki A4, kleje.

Przebieg lekcji

3. Wprowadzenie

- Przypomnij uczniom definicję uchodźcy i w paru zdaniach wprowadź w temat lekcji:

Nasz kraj przyjmuje uchodźców pod swoją opiekę, tak jak kiedyś inne kraje przyjmowały uchodźców z Polski. Goszcząc cudzoziemców u siebie każdy kraj musi zadbać o nich i zapewnić bezpieczne warunki do życia, dziś zajmiemy się więc prawami jakie uchodźcy mają w Polsce, a szczególnie tymi prawami które dotyczą szkoły i edukacji.

2. Prawa uchodźców - quiz

- Zapytaj uczniów, jakie ich zdaniem prawa mają uchodźcy w Polsce. Jeśli są w klasie uczniowie uchodźcy warto ich zapytać w pierwszej kolejności.
- Odpowiedzi uczniów zapisz na tablicy
- Rozdaj każdemu uczniowi dokument: *Prawa uchodźców* i poproś o przeczytanie i podkreślenie w tekście najważniejszych praw.
- Następnie podziel uczniów na 4 zespoły i wyjaśnij zasady quizu: będą dwie rundy pytań, w każdej z nich każda grupa, po kolei będzie odpowiadać na jedno pytanie, za dobrą odpowiedź otrzyma 10 punktów, za połowiczną 5 punktów a za złą 0 punktów. Na odpowiedź jest 15 sekund, można się naradzać, można zaglądać do dokumentu. W czasie kiedy jedna grupa odpowiada, pozostałe nie mogą nic mówić, nawet jeśli znają odpowiedź.
- Zaproś uczniów do pierwszej rundy i zadaj pytania każdej grupie po kolei. Pamiętaj o notowaniu punktów. W miarę potrzeb wyjaśnij uczniom niezrozumiałe kwestie i przejdź do kolejnej rundy.
- Po zakończonym quizie podsumujcie najważniejsze prawa i dopiszcie do spisanych wcześniej na tablicy.

3. Prawa uchodźców- kalambury

- Zaproś uczniów do gry w kalambury i wyjaśnij zasady: ochotnik z każdej drużyny stanie na środku sali, a nauczyciel na ucho powie mu któreś z praw uchodźców. Uczeń ma za zadanie pokazać na migi o jakie prawo chodzi. Tym razem odgadywać może każda drużyna, a ta która zgadnie otrzymuje dodatkowe 10 punktów.

- Gra może trwać 1-2 rundy w zależności od dynamiki pracy i pozostałego do końca czasu.
- Po zakończonej grze podlicz punkty, a zwycięzcom pogratuluj i uhonoruj tytułem „Znawców praw uchodźców”

4. Podsumowanie.

- Na zakończenie zapytaj uczniów, które z tych praw są dla nich najważniejsze, oraz jakie jeszcze prawa chcieli by mieć gdyby byli uchodźcami
- Podziękuj uczniom za zaangażowanie w zajęcia i pogratuluj wiedzy z zakresu praw uchodźców.

Opracowanie **Fundacja Polskie Forum Migracyjne**

Najważniejsze dokumenty, które opisują prawa uchodźców to:

Konwencja Genewska dotycząca Statusu Uchodźcy, z 1951 roku, podpisana przez Polskę w 1991 roku, Konstytucja RP, ustawa o oświacie, oraz ustawa o pomocy społecznej. Osoba, który otrzyma status uchodźcy ma takie same prawa jak obywatele kraju goszczącego.

Każde dziecko ma prawo do edukacji. Przypomina o nim Konwencja Praw Dziecka, a także Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 70.

Zgodnie z Konstytucją RP, edukacja jest w Polsce obowiązkowa dla wszystkich, także dzieci cudzoziemskich.

dzieci-uchodźcy - mają prawo do korzystania z bezpłatnej edukacji na wszystkich poziomach edukacji w Polsce, także w szkołach artystycznych;

dzieci z pobytem tolerowanym i dzieci ubiegające się o status uchodźcy - mają prawo do bezpłatnej edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i średnim;

Prawo do nauki języka polskiego

Dzieci ubiegające się o status uchodźcy mają prawo do bezpłatnych lekcji języka polskiego, (w wymiarze co najmniej 2 godzin tygodniowo), które pozwolą im korzystać z publicznego systemu edukacji (dyrektywa UE o minimalnych standardach przyjmowania osób ubiegających się o status uchodźcy (2003/9/EC z 27 stycznia 2003, polska ustawa o ochronie cudzoziemców, art. 61).

Prawo do nauki własnego języka i zachowania kultury

Szkoła ma obowiązek wspierać uczniów w zachowywaniu ich tożsamości narodowej, etnicznej, religijnej, a także w zachowaniu ich języka (art. 13 ustawy o systemie oświaty).

Prawo do wychowania dzieci w duchu własnej religii i kultury daje też wszystkim rodzicom w Polsce Konstytucja RP (art. 48).

Lekcje religii

Nauka religii w polskiej szkole odbywa się za zgodą rodziców, lekcje religii nie są jednak w Polsce obowiązkowe dla wszystkich. Dzieci cudzoziemskie nie muszą więc uczestniczyć w lekcjach religii. Szkoła ma obowiązek zapewnić opiekę/alternatywne zajęcia dla dzieci, które w lekcjach religii nie uczestniczą (art. 12 ustawy o systemie oświaty). W szkole można nauczać religii związków wyznaniowych formalnie zarejestrowanych w Polsce.

Prawo do studiów

Art. 43.1 i 43.2 ustawy o szkolnictwie wyższym daje uchodźcom prawo do bezpłatnego studiowania (na takich samych warunkach, jak obywatelom polskim). Osoby z pobytem tolerowanym i cudzoziemcy o innych statusach prawnych mogą korzystać ze szkolnictwa wyższego w Polsce, ale za odpłatnością.

Wsparcie socjalne

Dzieci ubiegające się o status uchodźcy mają prawo do pomocy socjalnej niezbędnej do pełnego korzystania z edukacji na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum, m.in. zakupu podręczników (art. 61 ustawy o ochronie cudzoziemców na terytorium RP). Dzieci-uchodźcy i dzieci objęte pobytem tolerowanym mają prawo do korzystania ze wszystkich form wsparcia socjalnego oferowanym dzieciom w trudnej sytuacji, w tym stypendiów socjalnych i naukowych (art. 90 ustawy o systemie oświaty).

Pytania do QUIZU

1. Czy młodzi uchodźcy mają prawo, czy obowiązek chodzić do szkoły?
2. Czy dzieci, które otrzymały status uchodźcy mogą uczyć się w szkołach sportowych, muzycznych, czy np. baletowych?
3. Czy młodzi ludzie, którzy otrzymali zgodę na pobyt tolerowany mają prawo do bezpłatnych studiów w Polsce?
4. Ile godzin dodatkowych zajęć z języka polskiego ma obowiązek zapewnić szkoła dzieciom cudzoziemskim?
5. Czy uczniowie Czecheńscy w szkole mają prawo podtrzymywać swoje normy i wartości kulturowe i religijne?

6. Czy w szkole polskiej można uczyć Islamu na lekcjach religii?
7. Czy dzieci oczekujące na status uchodźcy mają prawo otrzymać pomoc na zakup podręczników i innych pomocy naukowych?
8. Czy dzieci, które otrzymały status uchodźcy i są wyjątkowo zdolne mogą otrzymać stypendium naukowe?

Scenariusz 3

Grupa docelowa:

Uczniowie gimnazjum; klasa, w której uczą się chrześcijanie i muzułmanie³⁴.

Temat: *Muzułmanin, chrześcijanin - dwa bratanki* . Konkurs.

Czas: 45 min.

Grupa docelowa:

Uczniowie gimnazjum; klasa, w której uczą się chrześcijanie i muzułmanie³⁵.

Cel ogólny:

- Uświadomienie uczniom podobieństw między religiami oraz pokazanie wspólnych wartości cenionych zarówno przez muzułmanów jak i chrześcijan.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- wskazuje podobieństwa i różnice między światem islamu i światem chrześcijańskim,
- nazywa wartości wspólne wysoko cenione w obu religiach,
- pracuje w zespole (integruje się z grupą).

³⁴ Zajęcia, po lekkiej modyfikacji, można przeprowadzić także w klasie, w której są sami chrześcijanie

³⁵ Zajęcia, po lekkiej modyfikacji, można przeprowadzić także w klasie, w której są sami chrześcijanie

Metody

- konkurs

Materialy

- materiały do przeprowadzenia konkursu (załącznik 1),
- flamastry żółty i zielony,
- ewentualnie nagrody (np. słodycze),
- tablica i kreda/mazaki.

Przebieg lekcji:

4. Wprowadzenie

Zaproś uczniów do udziału w konkursie. Podkreśl, że dzięki udziałowi w nim uczniowie dowiedzą się różnych ciekawych rzeczy o swoich religiach (czyli o islamie i chrześcijaństwie), ale będzie to również sprawdzian ich wiedzy.

5. Konkurs: „Co o sobie wiemy, w czym jesteśmy podobni”

- Podziel klasę na mniejsze grupy (4-5 osobowe). Ważne, żeby w każdej grupie znaleźli się przedstawiciele obu religii.
- Zaproś uczniów do udziału w konkursie i przedstaw zasady konkursu.

Zasady konkursu:

- *W konkursie jest 6 rund – każda runda to jedno zadanie.*
- *Podczas poszczególnych rund każdy zespół otrzyma zadanie (w ramach danej rundy wszystkie zespoły otrzymują takie samo zadanie), informację ile czasu jest na wykonanie danego zadania oraz materiały niezbędne do wykonania zadania.*
- *Po zakończeniu prac zespołów lub/i upłygnięciu czasu na wykonanie zadania nauczyciel podchodzi do każdej z grup i sprawdza poprawność udzielonych odpowiedzi – przydziela punktu*

- *Za dobrze wykonane zdanie (w całości) zespół dostaje 10 punktów. Za zadanie wykonane poprawnie w ok. 50% 5 punktów, a za błędną odpowiedź 0 punktów*
- *Po przydzieleniu punktów nauczyciel zapisuje punktację na tablicy.*
- Pod koniec każdej rundy(po zapisaniu punktów zespołów na tablicy), przypomnij całej klasie, na czym polegało zadanie. Podaj poprawne odpowiedzi i jeśli jest to istotne, dodaj do nich komentarz.
- Po przejściu przez wszystkie rundy konkursu podlicz punkty zespołów i ogłoś, który zespół zajął 1,2 i 3 miejsce. Rozdaj nagrody (jeśli przewidziałeś je w konkursie).

6. Podsumowanie

Zapytaj uczniów, czego nauczyli się poprzez udział w konkursie. Co było dla nich najciekawsze?

Uwaga! Temat podobieństw między uczniami będącymi wyznawcami różnych religii można kontynuować na kolejnej lekcji.

Grupa docelowa:

Uczniowie gimnazjum; klasa, w której uczą się chrześcijanie i muzułmanie; klasa, która brała już udział w konkursie: „Co o sobie wiemy, w czym jesteśmy podobni”.

Temat: *Muzułmanin, chrześcijanin dwa bratanki – nasze wartości.*

Czas: 45 min

Cele ogólne

- Utrwalenie w uczniach świadomości wspólnych wartości – budowanie poczucia wspólnoty.
- Pogłębienie integracji uczniów.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- nazywa wartości wspólne wysoko cenione w obu religiach,
- graficznie przedstawia wybrane wartości,
- pracuje w zespole (integruje się z grupą),
- prezentuje wyniki wspólnej pracy.

Metody

- burza mózgów,
- prezentacja.

Materialy

- duże kartki z bloku flipczartowego (po jednej dla każdego zespołu),
- różnokolorowe flamastry,
- wycinki z gazet,
- klej i nożyczki (kilka sztuk na zespół),
- tablica i kreda/mazaki.

Przebieg lekcji:

1. Przypomnij uczniom wypisane przez nich wartości wspólne dla chrześcijan i muzułmanów (lista wartości powinna powstać w efekcie pracy zespołów w konkursowym zadaniu nr 6).
2. Poproś uczniów, by usiedli razem w tych samych zespołach, w których pracowali na poprzedniej lekcji.

3. Powiedz, że teraz praca zespołów będzie polegała na stworzeniu plakatów: „Nasze wspólne wartości”, czyli na graficznym przedstawieniu 2-3 wartości wybranych spośród tych znajdujących się na liście. Do wykonania plakatów będą mogli użyć dostarczonych materiałów.

7. Kiedy uczniowie skończą pracę nad plakatami poproś, by zaprezentowali swoje prace na forum klasy.

Załącznik 1

Zadania do przeprowadzenia konkursu:

Poniżej znajdują się materiały do poszczególnych zadań w konkursie. Każdy zespół uczniów powinien dostać swój egzemplarz materiałów do każdego zadania. Skopiują materiały tyle razy, ile zespołów przewidujesz

1.

Co znaczy Allah po polsku?

Czy któreś z poniższych symboli związane są z chrześcijaństwem, islamem? Które z jaką religią?

.....

.....

.....

2.

Jakie są obowiązki muzułmanina?

					<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>	<p>.....</p>
---	---	---	---	---	-----------------------	------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Które z tych rzeczy powinien robić dobry chrześcijanin?

.....

3.

Z pośród wymienionych poniżej postaci, rzeczy i symboli na **żółto** zaznaczcie te, które są ważne dla chrześcijan. Na **zielono** zaznaczcie te, które są ważne dla muzułmanów. **UWAGA!** Niektóre mogą być wspólne dla chrześcijan i muzułmanów, a niektóre w ogóle mało istotne z punktu widzenia obu religii.

Jezus Częstochowa Mahomet cerkiew ziemia kolor żółty..... turban

Anioł Gabriel Mekka Adam wieża

Maria kolor czerwony Jerozolima

kościół Fatima Maroko Stary Testament

Koran Gdańsk kolor zielony

4. Połączcie ze sobą poniższe terminy:

Kościół

Imam

Niedziela		Koran
Biblia		Półksiężyc
Książd		Piątek
Post		Meczet
Częstochowa		Ramadan
Krzyż		Mekka

5. Co całuje papież?

Źródło: <http://wiadomosci.onet.pl/jp2/5168,1702,1319411,text.html>

6. Przeczytajcie poniższe dokumenty. Następnie wypiszcie co jest tak samo ważne (jakie są wspólne wartości) dla chrześcijan i muzułmanów. Wypiszcie przynajmniej 5 wspólnych wartości.

Fragment artykułu opublikowanego w Gazecie Wyborczej: Benedykt XVI do muzułmanów: Są napięcia między wyznawcami różnych religii, ale to wina manipulacji, autor: Tomasz Bielecki

Benedykt XVI odwiedził dziś królewski meczet Hasajna bin Talala w Ammanie. Wezwał muzułmanów do wspólnego szukania prawdy i porozumienia. (...) Benedykt XVI – (...) mówił w sobotę o tym, co łączy i upodabnia, a nie dzieli islam i chrześcijaństwo. (...) - Jako wierzący

w jednego Boga wiemy, że **rozum ludzki** jest darem samego Boga i że wznosi się on na najwyższy poziom, gdy jest oświetlany światłem prawdy Bożej - stwierdził Benedykt XVI.

Źródło: http://wyborcza.pl/1,76842,6589299,Benedykt_XVI_do_muzułmanow_Sa_napiecia_miedzy_wyznawcami.html#ixzz0yUN7Zjg8

Fragment artykułu opublikowanego na portalu: religie.wiara.pl: Islam w nauczaniu Jana Pawła II, autor: Adam Wąs

Jan Paweł II z wielkim szacunkiem odnosił się do duchowego dziedzictwa muzułmanów. Dawał temu wyraz, podejmując ich w Watykanie oraz w czasie swoich pielgrzymek do krajów muzułmańskich. Papież zwracał się do wyznawców islamu jak do braci i sióstr w wierze, którzy w duchu Abrahama czczą jednego Boga. W swoich wypowiedziach podkreślał wspólne obu tradycjom elementy doktrynalne, do których zaliczał: wiarę i oddawanie czci temu samemu Bogu, posłuszeństwo Bożej woli, przygotowanie się na Sąd Ostateczny, wiarę w zmartwychwstanie i życie wieczne. Prawdy te z kolei stanowią podstawę tych samych wartości i zasad moralnych. Papież nawoływał więc do dawania wspólnego świadectwa, by w ten sposób pomóc innym w poszukiwaniu Boga. Do wspólnych spraw zaliczał: zatroskanie o wymiar duchowy człowieka, **życie według zasad moralnych i propagowanie wartości duchowych** w świecie zagrożonym przez materializm i konsumpcjonizm, **promowanie sprawiedliwości społecznej i pokoju, niesienie pomocy ofiarom kataklizmów i klęsk żywiołowych, wsparcie uchodźców i przesładowanych, zaangażowanie w rozwiązywanie konfliktów politycznych oraz obronę rodziny i ludzkiego życia.**

Źródło: <http://religie.wiara.pl/doc/471756.Islam-w-nauczaniu-Jana-Pawla-II>

Fragment tekstu : „Islam między stereotypem a rzeczywistością” Piotr Klodkowski, Agata Marek, Vox Humana, Warszawa 2006, s.61

Islam bardzo często określany jest przez swych wyznawców oraz badaczy jako religia pokoju i tolerancji. Naturalnie, takie określenia znajdują swoje uzasadnienie zarówno w świętej księdze islamu – Koranie, jak również w tradycji Proroaka Muhammada – hadisach. **Cnota przebaczenia**, **miłosierdzia**, nawoływanie do **opieki** nad wdowami i sierotami, a także **uprzejmość** i **gościnnność** wobec przybysza są nieustannie podkreślane w licznych komentarzach tworzonych na przestrzeni wieków. Z kolei **tolerancja** wobec innowierców czerpie swoje uzasadnienie chociażby z werseku 256 sury II Kranu, mówiącej o braku przymusu w religii. W praktyce miało to oznaczać, że zarówno chrześcijanie jak i żydzi zostali uznani za ludy Księgi – ahl al.-kitab, mające prawo do swobodnego praktykowania swojej religii (...).

Załącznik 2

Material dla nauczyciela: odpowiedzi do konkursu

1.

Co znaczy Allah po polsku?Bóg

Czy któreś z poniższych symboli związane są z chrześcijaństwem, islamem? Które z jaką religią?

.....

.....chrześcijaństwo.....

.....islam.....

Komentarz dla nauczyciela:

Arabskie słowo „Allah” w dosłownym tłumaczeniu znaczy „Bóg”. Warto powiedzieć dzieciom, że wyznawcy islamu, chrześcijanstwa a także judaizmu (czyli religii monoteistycznych) wierzą w tego samego Boga, lecz inaczej go sobie wyobrażają. Chrześcijanie uważają, że Bóg jest w Trójcy Świętej, muzułmanie, że Bóg jest jeden i niepodzielny.

Dywanik modlitewny – każdy muzułmanin, kiedy się modli musi zachować czystość, do modłów rozkładany jest wiec dywanik (o ile modlitwa nie odbywa się w meczecie)

2.

Jakie są obowiązki muzułmanina?

					<p>.....wyznanie wiary.....</p>	<p>.....modlitwa.....</p>	<p>.....post.....</p>	<p>.....jałmużna.....</p>	<p>.....pielgrzymka.....</p>
---	---	---	---	---	-------------------------------------	---------------------------	-----------------------	---------------------------	------------------------------

Które z tych działań/czynności powinien wykonywać dobry chrześcijanin?

.....Właściwie wszystkie – nie ma przykazania, że musi brać udziału w pielgrzymce, ani dawać jałmużną, ale dobrze byłoby gdyby to robił
.....

Komentarz dla nauczyciela:

Wyznanie wiary to pierwszy obowiązek muzułmanina Wiarę wyznaje się poprzez powiedzenie: „Nie ma innego bóstwa prócz Boga, a Mahomet jest jego wystannikiem”

Modlitwa – każdy muzułmanin powinien modlić się 5x dziennie: przed świtem, w południu, po zachodzie słońca, przed nadejściem nocy – kierunek modłów to Mekka, przed modlitwą należy się obmyć

Post – obchodzony w ramadanie - dziewiątym miesiącu kalendarza arabskiego (to kalendarz lunarny - księżycowy), polega na nie jedzeniu i nie piciu od sходу do zachodu słońca, trwa 29-30 dni

Jałmużna – każdy kogo na to stać powinien przekazać jakiś datek, dar biednym

Pielgrzymka – raz w życiu każdy muzułmanin powinien odbyć pielgrzymkę do świętego miejsca, czyli do Mekki, która obecnie znajduje się na terenie Arabii Saudyjskiej (tam urodził się prorok Mahomet)

Warto powiedzieć(przypomnieć) dzieciom jak w chrześcijaństwie (katolicyzmie) wyglądają post, wyznanie wiary (ma miejsce podczas chrztu), modlitwa, pielgrzymka i ewentualna jałmużna (np. poprzez organizacje humanitarne). Do opowiadania o poszczególnych zwyczajach warto zapraszać dzieci polskie.

3.

Odpowiedzi do zadania wraz z komentarzem dla nauczycieli:

Ważne dla chrześcijaństwa i islamu	Ważne dla chrześcijaństwem	Ważne dla islamu
<p>Jezus – dla chrześcijan Jezus jest synem Boga, dla muzułmanów jest prorokiem (czyli wysłannikiem Boga) po arabsku Jezus to Isa</p>	<p>Cerkiew – miejsce kultu Boga, przeznaczone do odprawiania nabożeństw przez <u>prawosławnych wyznawców chrześcijaństwa</u></p> <p><i>Uwaga: warto uzmysłowić uczniom, że cerkiew i kościół to nie to samo. Szczególnie uczniowie nie chrześcijanie mogą nie być tego świadomi</i></p>	<p>Mahomet – żył w latach 570-632, największy prorok islamu, to jemu został objawiony Koran (o.610r. archanioł Gabriel objawił mu pierwsze wersety Koranu). Początkowo działał w Mekce, gdzie się urodził. Później przeniósł się do Medyny gdzie założył pierwszą gminę muzułmańską.</p>
<p>Anioł Gabriel – w chrześcijaństwie i w islamie jest to jeden z najwyższych rangą aniołów – w chrześcijaństwie zwiastował</p>	<p>Kościół - miejsce kultu Boga, przeznaczone do odprawiania nabożeństw przez chrześcijan, którzy są katolikami</p>	<p>Kolor zielony – kolor symbolizujący islam, był to ulubiony kolor Mahometa</p>

<p><i>narodzenie Jana Chrzciciela oraz przekazał Marii Pannie, że urodzi Jezusa; w islamie był wysłannikiem Boga i przewodnikiem proroka Mahometa podczas poddyktował mu Koran.</i></p>		
<p>Adam – zarówno przez chrześcijan jak i muzułmanów uznawany jest za pierwszego człowieka, islam uznaje go również za pierwszego proroka</p>	<p>Kolor żółty – wraz z kolorem białym jest uznawany za kolor papieski (od XIX w.), żółty to symbol złota i słońca, czegoś boskiego, mocy i dobra, biały to symbol czystości</p>	<p>Koran – święta księga islamu objawiona prorokowi Mahometowi (powstawała w latach 610 -632). Słowo „Koran” pochodzi od arabskiego słowa <i>al-kur’ān</i>, które oznacza „recytację”, ponieważ pierwotnie Koran przekazywano ustnie. Według islamu i samego Koranu jego twórcą jest Bóg.</p>
<p>Fatima – Fatima to imię córki Mahometa, Fatima to również nazwa miejscowości w Portugalii, w której jest klasztor wraz z figurą Matki Boskiej, która w 1917r. objawiła się 3 miejscowym pasterzom. Teraz do Fatimy pielgrzymuje wielu chrześcijan</p>	<p>Częstochowa – miasto do którego się pielgrzymuje wielu polskich chrześcijan (katolików), znajduje się tam bazylika i klasztor na Jasnej Górze, wraz z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej</p>	<p>Mekka - centrum religijne islamu i największe miasto muzułmanów – miejsce urodzenia Mahometa i objawienia mu części Koranu. Każdy muzułmanin powinien choć raz w życiu odbyć pielgrzymkę do Mekki (o ile pozwoli mu na to zdrowie i majątek)</p>
<p>Jerozolima - w islamie Jerozolima jest trzecim po Mekce i Medynie świętym miastem – Mahomet odbył do Jerozolimy nocną</p>		

<p><i>pielgrzymkę na swoim koniu nazwanym Burak, w Jerozolimie spotkał się; dla chrześcijan jest to miejsce uświęcone działalnością i śmiercią Chrystusa</i></p>		
<p>Stary Testament – dla chrześcijan jest to część Pisma Świętego (Biblii); dla muzułmanów również jest to święta księga, która podobnie jak Koran została na drodze objawienia przekazana ludziom przez Boga</p>		
<p>Maria – i w islamie i w chrześcijaństwie uznawana jest za matkę Jezusa, który został poczęty bez udziału człowieka; po arabsku <i>Maria to Marjam.</i></p>		

4.

Odpowiedzi do zadania:

kościół – meczet, niedziela – piątek, Biblia – Koran, ksiądz – imam, post – Ramadan, Częstochowa – Mekka, Krzyż - Półksiężyc

5.

Odpowiedź do zadania:

Papież w rękę trzyma i całuje Koran (można poznać po zielonym kolorze księgi).

Komentarz dla nauczyciela:

Warto nie polskim dzieciom wyjaśnić, kim dla katolików jest papież, jaką funkcję pełni (w islamie nie ma podobnej funkcji).

6.

Wartości, jakie uczniowie mogą wypisać to np.: rozwój rozumu (daru Boga) poprzez naukę, bycie sprawiedliwym, pomoc innym, pomoc rodzicom, uprzejmość, gościnnność, tolerancja.

Komentarz dla nauczyciela:

Podsumowując to zadani, poproś każdy z zespołów by na głos odczytał wartości wskazane jako wspólne dla chrześcijan i muzułmanów. Zapisz wszystkie wymienione wartości na tablicy. Zapytaj uczniów, czy jeszcze coś dodaliby do tej listy, czy jeszcze coś przychodzi im do głowy.

Sprawdź, czy uczniowie rozumieją poszczególne termin, np. tolerancja.

Pamięta, żeby po przeprowadzonej lekcji przepisać listę wartości. Tak sporządzony spis wartości będzie punktem wyjścia do kolejnego zadania, które uczniowie mogą wykonać po zakończeniu konkursu/ na następnej lekcji.

Scenariusz 4

Grupa docelowa

Uczniowie gimnazjum (klasa monokulturowa lub międzykulturowa)

Temat: *Ile jest kultur w jednej kulturze?*

Czas: 45 min.

Cel ogólny

- Uświadomienie uczniom, że ich własne życie jest ciekawsze dzięki międzykulturowym spotkaniom ludzi.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- opowiada o swoich ulubionych potrawach,
- nazywa potrawy regionalne,
- wskazuje korzyści dla Polaków i Polski wynikające z obecności cudzoziemców,
- wskazuje korzyści z różnorodności kulturowej,
- określa swoje umiejętności.

Metody

- dyskusja kierowana,
- gra dydaktyczna.

Materiały

- duży obrazek lub zdjęcie frytek,
- tablica i kreda/mazaki,
- kartki A4,
- długopisy,
- kredki.

Przebieg lekcji:

1. Wprowadzenie

- Pokaż uczniom zdjęcie frytek i zapytaj się, co jest na zdjęciu i kto z nich lubi tę potrawę.
- Kiedy już uczniowie opowiedzą na pytania poproś ich o to, by podali inne potrawy, które lubią jeść.³⁶ Zapisz je na tablicy.
- Odnieś się do stworzonej listy – po pierwsze opowiedz uczniom o pochodzeniu frytek, wskaż także na inne potrawy, które wywodzą się z cudzoziemskich kuchni.
- Zaproś uczniów do rozmowy. Zapytaj jak myślą, czy ich pradiadkowie, dziadkowie mieli okazję jeść te wszystkie dania? Czy kiedyś były one tak łatwo dostępne? ³⁷

W podsumowaniu rozmowy zwróć uwagę uczniów, że gdy spotykają się ludzie z różnych krajów, to mogą wzajemnie dużo się od siebie nauczyć.

2. Zaproś uczniów do udziału w zabawie, która pokaże korzyści ze spotkań ludzi różnych kultur:

- Pokaż uczniom zapisane na tablicy poniższe terminy oraz nazwy krajów:

Capoeira	Chiny
Czekolada	Hiszpania
Pomidory	Indie
Flamenco	Brazylia
Cyfry arabskie	USA
Rap	Kraje arabskie
Fajerwerki	Meksyk
Internet	USA

³⁶ Dopytuj uczniów o potrawy, które nie są typowo polskie.

³⁷ Pokieruj rozmową w ten sposób by pokazać uczniom korzyści z faktu, że obecnie w Polsce żyją przedstawiciele różnych mniejszości. Przyjeżdżając do Polski przywożą ze sobą różne umiejętności np. umiejętność robienia kebabów ☺ Wskaż też, że różne potrawy i umiejętności czasami trafiały do nas okrężną drogą np. pizza – potrawa kuchni włoskiej trafiła do USA (dzięki migrantom z Włoch) a z USA m.in. do Polski.

Bawelna	Indie
Mydło	Ameryka Południowa

- Powiedz, że zadaniem uczniów jest połączenie krajów z wypisanymi terminami, czyli wskazanie skąd ich zdaniem pochodzi dana rzecz, umiejętność (→ ten, kto uważa, że zna odpowiedź podnosi rękę do góry).
- Sukcesywnie odnoś się do wskazań uczniów – odpowiedź nieco więcej o pochodzeniu każdej z rzeczy i umiejętności z listy³⁸
- Kiedy wskazane zostanie pochodzenie wszystkich rzeczy i umiejętności wypisanych na tablicy, zapytaj uczniów czego ciekawego dowiedzieli się w tym zadaniu. W omówieniu zwróć uwagę na fakt, że bardzo często wynalazki, które „podróżują” do innego kraju są jeszcze ulepszane i tworzy się nowa jakość, tak jak np. cyfry arabskie.

3. Podsumowanie

W ramach podsumowania poproś uczniów, by każdy na jednej kartce A4 odrysował swoją rękę. Następnie w środek odrysowanej ręki wpisał swoje imię. W kontury palców uczniowie wpisują rzeczy/umiejętności, które lubią/posiadają, a które pochodzą z innych kultur. Mogą to być te, o których już była mowa na lekcji, ale również mogą być takie, które nie były omawiane, np. taniec brzucha, salsa, judo.

Jeśli wystarczy czasu poproś uczniów, by swoje rysunki ozdobili. Przekaż im informację, że pod koniec lekcji zbierzesz rysunki i ozdobisz nimi klasę.

³⁸ Szersze informacje na temat pochodzenia poszczególnych rzeczy i umiejętności znajdziesz w załączniku do scenariusza

Załącznik 1

Materiały dla nauczyciela

Odpowiedzi do zagadki:

Capoeira – Brazylia, czekolada – Meksyk, pomidory – Ameryka Południowa, flamenco – Hiszpania, Cyfry arabskie – Indie, Rap – USA, fajerwerki – Chiny, Internet – USA, Bawełna – Indie, Mydło – Kraje arabskie

Frytki – pochodzą z Belgii, z miasta Dinant.

Przypuszcza się, że pomysł na frytki zrodził się, gdy w zimie (ze względu na grubą lodę)

niemożliwe było odławianie małych ryb, które tradycyjnie smażone są na głębokim oleju. Smażone rybki zastąpione zostały smażonymi ziemniakami pociętymi na małe kawałki (mniej więcej wielkości owych rybek). Szybko okazało się, że tak przyrządzone ziemniaki są bardzo smaczne.

Myśląc o frytkach, warto pamiętać, że ich wynalezienie przez Belgów nie byłoby możliwe gdyby nie zostały przywiezione do Europy z Ameryki Południowej.

Capoeira – brazylijska sztuka walki wywodząca się z tradycji afrykańskiej. Została stworzona przez niewolników w Brazylii i stała się dla nich sposobem na manifestowanie odrębności kulturowej, sposobem rozrywki oraz zabawy pozwalającej zapomnieć o codziennej niedoli. Wywodzi się z rytualnych tańców plemion afrykańskich i łączy w sobie rytmy oraz charakterystyczne pozycje.

Czekolada - czekolada już 1000 lat przed Chrystusem ceniona była przez Majów i Azteków. Aztekom zawdzięczamy nazwę czekolada - "chocolatl" (co w języku Azteków znaczy: gorąca ciecz). Do dziś nazwa ta jest podobna w większości języków świata. Aztecki władca Montezuma w 1519 roku poczęstował hiszpańskich przybyszów tym pysznym napojem. Wśród darów, jakie Kolumb przywiózł z wyprawy na dwór króla Hiszpanii były między innymi niepozornie wyglądające brązowe ziarna kakaowca.

Pomidory – do Polski przybył w XVI w. wraz z królową Boną, do Europy podobnie jak ziemniak trafił po 1492r. czyli po odkryciu Ameryki przez Krzysztofa Kolumba. Początkowo były one używane jako krzaki ozdobne, a jego obecnie niezwykle smaczne owoce uważano za trujące.

Warto sobie uzmysłwić, że bez pomidora nie byłoby wielu smacznych potraw np. spaghetti bolognese i ,oczywiście, królującego na wszystkich kontynentach keczupu.

Flamenco - Cyganie, którzy wieki temu przybyli do Europy (Hiszpanii) z Indii, rozwinęli piękną sztukę tańca i śpiewu flamenco. W tańcu flamenco dopatrzeć się można wielu elementów tańca hinduskiego, takich jak ruchy ramion, dłoni i palców.

Cyfry arabskie - cyfry stosowane obecnie powszechnie na całym świecie do zapisywania liczb, pochodzą z krajów arabskich, do których z kolei przywędrowały z Indii.

Rap –gatunek muzyczny powstały w Nowym Jorku w Stanach Zjednoczonych Ameryki we latach 70. XX wieku, zainicjowany przez Afroamerykanów i Latynosów. Od momentu powstania w nowojorskiej dzielnicy Bronx hip-hop rozprzestrzenił się na cały świat. Polegający na rytmicznym wypowiedaniu słów i ich rymowaniu

Fajerwerki – inaczej sztuczne ognie (słowo fajerwerki pochodzi od niemieckiego słowa *Feuerwerk*), pochodzą z Chin. Pierwsze znane pokazy sztucznych ogni zorganizowano na dworze cesarskim w Chinach XII wieku. W fajerwerkach zastosowano proch, który już w IX w. wynalazł chiński chemik.

Internet – ogólnosiwiatowa sieć komputerowa wynaleziona w USA. Prace nad powstaniem Internetu rozpoczęto w końcu lat 60-tych XX wieku, kiedy to na zlecenie wojska prowadzono badania nad siecią komputerową, która mogłaby funkcjonować w warunkach wojny (np. gdyby była częściowo zniszczona).

Bawełna - pierwszym centrum uprawy bawełny były Indie (już 3 tysiące lat p.n.e.). Wiadomość o tym, że mieszkańcy Indii powszechnie noszą ubiory bawełniane, podaje grecki historyk Herodot (V wiek p.n.e.), który o bawełnie pisał: "W Indiach rośnie roślina, która zamiast owocu rodzi wełnę".

Mydło – Arabowie połączyli olejki roślinne z wodorotlenkiem sodowym i olejkami aromatycznymi. Tworząc w ten sposób recepturę mydła, którego używamy do dziś.